

Tamme Leht

ERASMUSE REIS POOLA

ÕPILASED TEGELEVAD TRIATLONI
JA KAARDILUGEMISEGA

UUS SALAJANE KOLUMNIST

INTERVJUU
GRETE MAI
ORUMAAGA

Detsember
2025

KOHVIFÄNNID KOOLIS
TUDENGIVARJUTAMINE

Matvei Balõtshev

peatoimetaja

Agnes Kuura

peatoimetaja

Keiri Rebane

peatoimetaja

Mileen Reiljan

peatoimetaja

Anu Rõigas

peatoimetaja

Anni Ambos

peatoimetaja

Eleonor Laas

Peatoimetaja

Liisa Pae

Peatoimetaja

Truuta Eks

Peatoimetaja

Kärt Hanni

Peatoimetaja

Kairit Kolk

Peatoimetaja

Mirtel Vaher

peatoimetaja

Laura Liisa Viitkar

peatoimetaja

Pärt Luukas Leinart

peatoimetaja

Alesja Turovskaja

peatoimetaja

Emma Elise Neier

peatoimetaja

Mai Mirtel Umbliä

peatoimetaja

Mia Maria Tomingas

peatoimetaja

Hiie Lee Posti

peatoimetaja

Rami Vaher

küljendaja

ja peatoimetaja

Helle-Mari Märtsen

assistent

Toimetuse koosseis

Juhtkiri

Kallis tammekas!

Nukrale krattidest ja masendusepusasid täis novembrile on lõpuks järgnenud jõulukuu! Kui suu aina enam naerule kipub ja kopsakamad lumelärtsakad alla sajavad, on just õige aeg heita pilk meie kooliellu! Kuna terves kehas on terve vaim, saad selles numbris lugeda palju värsket spordi kohta: saad tuttavamaks nii kehalise õpetaja Grete Maiga, triatloniga ning kaardilugeja karjääriga. Saad ka lugeda, kui palju terve vaim meie koolis kohvist sõltub. Kui veel piparkookide maiustamisest aega üle jääb, saad lugeda värvikast Erasmuse Poola-reisist, liiga õnnelikust maalist, kiigata läbi fantaasiamaailma portaali, Vanemuise “Palaviku” kahte palavikulist arvustust, tudengivarjutamise kogemusest ning UPT läbi konkursside rahaks tegemisest. Kui oled lõppu jõudnud, katsu mitte oma kakaod välja sülitada, sest esmakordselt avaldame meeme! Märkamata ei saa ka jätta müstilise debütandi Anonüümse Varese kirjatükki. Nagu kord ja kohus, on ka selles numbris paeluv horoskoop, õpetajate kullafond ja meie armsa toimetuse tungivad soovitusel.

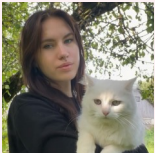
Et päkapikel teie juurde asja oleks ja et pohlamoosi tummisust jaguks!

Kai

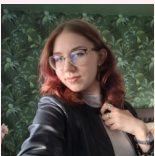
Toimetuse soovitused

Agnes: Ma soovitan inimestel laadida enda telefoni alla Letterboxd. Mida varem, seda parem. Kui sa oled kasvõi vähegi veidi edvistav inimene, kelle salajane südamesoov on teistele muljet avaldada, siis Letterboxd on vastus sinu muredele. Letterboxd on põhimõtteliselt päevik, kuhu sa kannad sisse filmid, mida sa vaadanud oled. Sa hindad neid viie täрни skaalal ja sa võid kirjutada juurde ka arvestuse. Sul on seal eraldi *watchlist* ja saad luua muid liste, kuhu oma lemmikud koondada. See superlahe olemise ja selle teistele näitamise osa tuleb mängu siis, kui kunagi filmid mõnes vestluses teemaks tulevad. Sina ütled siis: "Jaa, eks ma vaatan vahel filme." ja siis sa avad oma Letterboxdi appi, kus näitab, et sa vaatasid see aasta tohutult palju filme. Muidugi on võimalik, et inimesed, kellega sa vestled, ei hooli väga filmidest... aga sina oma südames tead, et sa oled väga äge ja kultuurne inimene.

Anu: Pühade ajaga on mind tabanud põnevike lugemise hoog. Soovitan Alex Michaelidese raamatut "Vaikiv patsient". Raamat räägib naisest, kes tulistab enda meest viis korda näkku ja ei lausu peale juhtumit sõnagi. Selle lugemine kulgeb kiiresti, on ülimalt põnev ja täis ootamatuid pöörded ehk sobib imeliselt inimestele, kes muidu suured lugejad ei ole. Sarjade seast soovitan soojalt Netflixis "Cassandrat". Jõukas pere kolib 1970. aastate nutimajja. Majaga tuleb kaasa abivalmis robot, kes on palju ohtlikum, kui alguses tundub. Sari samuti paneb pulsi kiiremini tööle, aga on sügavamas mõttes äärmiselt huvitav ja mõtlemapanev.

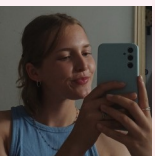
Anni: Mina soovitan kirjandusesõpradele (aga ka kõigile teistele, kel raamatute vastu natukenegi huvi) YouTube'i kanalit The Book Leo. Peamiselt leiab sealt raamatusoovitusi ja -arvustusi, kuid ka videoesseeid, arutlust tänapäevaste kirjanduses levivate trendide kohta ja vlogi stiilis videoid. Kanali *vibe* on väga hubane ja mitte ülekoormav, samas kohati mõtlemapanev. Mõnda videot saab vaadata/kuulata muude tegevuste kõrvalt, peaaegu nagu *podcast*. Kui otsid järgmiseks lugemiseks huvitavat raamatut või sotsiaalmeedias levivate kirjandustrendide analüüsi, soovitan kirjutada otsingusse The Book Leo.

Kai: Pakasega võib juhtuda, et süda kipub sees jäätuma. Selle sulatamiseks pole midagi paremat kui väsitava koolipäeva jõuvarude täitmiseks käia kooli sööklas putru söömas :) See maksab ainult 10 senti ja iga päev on uut liiki puder!

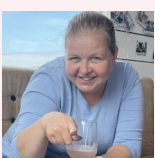
Alesja: Kui lumi ükskord maha tuleb, siis mina soovitsin veeta kvaliteetaega koos sõpradega või perega ja minna rappa. Saab nii sammud täis kõndida kui ka loodust nautida. Selli-Sillaotsa õpperada on Tartust ainult poole tunni kaugusel ning selle pikkus on 4,7 km. Muidugi on seal ka vaatetorn, kus saab maha istuda, midagi näksida või ilusaid pilte teha.

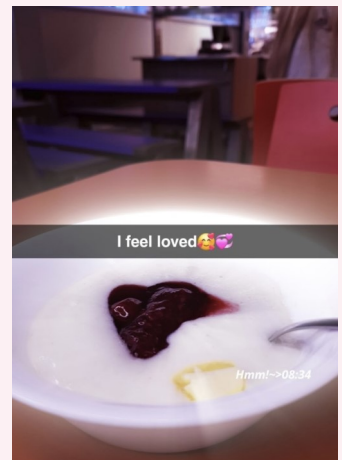
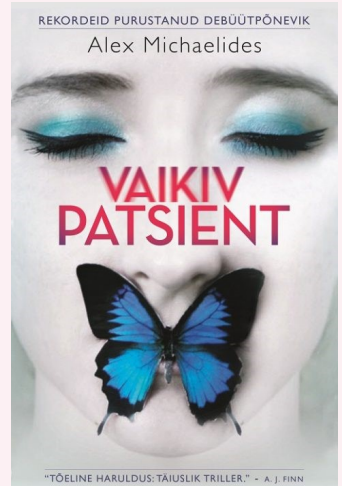
Eleonor: Alles hiljaaegu seisin suure mure ees: mida kinkida vennale sünnaks. Üks kink, millega minu arvates on raske mööda panna (kui sa vähegi inimest tead), on muusika, olgu see siis CD või vinüülplaadi kujul. Käisin mööda Tartu plaadipoodi ja avastasin Psühhoteegi plaadipoe. Sisse astudes tervitas mind lahke ja abivalmis härra, kellega koos leidisime just selle õige plaadi. Hinnad olid ka tavapoega võrreldes odavamad. Haara enda järgmine elamus Vanemuise tänavalt Psühhoteegist.

Hiie Lee: Soovitan Tartu vanalinnas *boba*-kohta nimega Sip&Bite! Seal on teistest kohadest odavamad hinnad ning seal on ka väga tihti mingisugused erijoogid või toidupakkumised vürtsikatest nuudlitest *matcha*-tiramisuni. Töötajad on väga armsad ja sealt ostes toetad ka iseseisvat kohvikut, mida teevad üliarmsad inimesed.

Helle-Mari: Sel korral soovitan toredaid ja harivaid asju, mida saab telefonis teha. Üks minu lemmikmängudest on kuulus New York Timesi Connections, mille eesmärk on 16 sõna grupeerida neljaks loogiliseks pundiks. Väga harva õnnestub mul see tervenisti lahendada. Teiseks soovitan kuulata häid *podcasts*. Minu praegune lemmik on Freakonomics Radio, mille teemad varieeruvad seinast seinast. Näiteks kuulasin viimati osa sellest, kuidas hobused ja inimesed on sajandeid koos elanud, mida tähendab koolisõit ja kui palju maksab hea hobune. Ma ei teadnudki, et ma sellest nii palju teada tahan, aga see osa oli väga põnev. Ja kolmandaks soovitan TikTokis jälgida kontot @courtneyhenningnovak, kes on võtnud endale mammutliku eesmärgi lugeda raamat igast maailma riigist ja siis ta tutvustab neid väga kirglikult. Mine uuri, mida ta Eestist luges!

Create four groups of four!

ANIMAL	SPLIT	NEON	SALMON
ROPE	MULLET	TUCK	WORD
PIKE	GOLDFISH	CORPORATE	HEADBAND
SPANDEX	RITZ	OYSTER	STRADDLE

Mistakes remaining: ● ● ● ●

Intervjuu õpetaja Grete Mai Orumaaga

Truuta Eks

Mis tõi Teid Tamme Gümnaasiumi kehalise kasvatuses õpetajaks?

Ma tulin Tamme Gümnaasiumisse 2017. aastal. Kui aus olla, siis tegelikult tulin lihtsalt proovima, sest tahtsin saada kehalise õpetajaks ja eriti gümnaasiumis tundus see ahvatlev. Tol hetkel õppisin magistris ja töötasin lasteaias liikumisõpetajana, kuid tundsin, et see ei ole nagu päris see. Olin üpris kindel, et mina seda kohta küll ei saa, sest kandidaate oli palju. Kuid elu üllatas mind, saingi ja mulle väga meeldib siin.

Mis hoiab Teid Tamme Gümnaasiumis?

Ma arvan, et ikka need inimesed. Kooli kollektiiv on väga toetav ja hästi ühtehoidev, meil on ühisüritused ja muud toredad tegevused. Lisaks ka õpetaja autonoomia – meil on suhteliselt vabad käed, kuidas me oma tunde sisustame, peaasi, et aine saaks omandatud. Õpilased on ju ka väga toredad, gümnaasiumiõpilased ikkagi, nendega on võimalik rääkida, nad saavad aru ja võtavad kuulda. Hästi hubane ja kodune tunne on siin.

Mida te enne TTGd tegite?

Nagu mainitud, töötasin lasteaias liikumisõpetajana. Olen ka võrkpallitreener olnud pikalt Põltsamaal, laste kõrvalt töötasin ka Elvas Altia spordiklubis ja Tartu Katoliku Spordiklubis võrkpallitreenerina. Põhiliselt õpetaja- või treeneritöö. Hetkel käin ka võrkpallimängudel lauakohtunikuks.

Kuidas te suhtute kehalise kasvatuses muutumisse liikumisõpetuseks?

Ütleme nii, et võrreldes 2017. aastaga on tegelikult juba näha, et õpilased on jäänud nõrgemaks. Ma pooldan seda, et inimesed ongi erinevad ja nende kehaline võimekus ongi erinev, me lähtume ka sellest kehalisest tunnist, aga me kogu aeg propageerime seda, et liikumine on ülioluline ja sport on tervisele kasulik, siis see läheb minu arust vastuollu, et me langetame kogu aeg kehalist liikumist (tundide mõttes). Kui me ainult jalutama hakkame, siis ma ei kujuta ette, sest see ei ole päris see, mida me inimeselt saada tahame.

Mis ma sellest arvan? Ma arvan, et lõpuks ei jõua keegi enam mitte midagi teha.

Kuidas suhtuvad meie kooli õpilased sporti? Kas te olete sellega rahul?

Tegelikult on meil üpris sportlikud noored, väga laialdaselt tehakse erinevaid spordialasid. Mina ütlen alati, et see, mida ma tegelikult tahaksin, et õpilased kehalisest kasvatuses saaksid, oleks võimalus teha midagi, mida nad ise reaalselt tahaksid teha ka. Keegi ei pea otse kehalise tunnist tipptasemel sporti tegema hakkama,

eesmärk on, et õpilane kasvõi käiks jalutaks, käiks liiguks värskes õhus, matkaks, et ta teeks midagi. Me üritame ka kehalises rohkem spetsialiseeruda mingitele kindlamatele asjadele, aga samas üritame sisse tuua uusi asju, mida õpilased näinud pole. Eks me püüame iga aastaga midagi muuta. Aga tegelikult noored on kehaliselt tublid, on kindlasti neid, kellele ei meeldi, kõigile ei saagi meeldida. Sport ongi selline asi, mis ilmingimata ei meeldigi kõigile. Seni, kuni õpilased kehalises kasvatuses käivad ja kaasa teevad, on kõik hästi.

Paljudel noortel on VÕTA vabastus. Mis on neil domineeriv spordiala?

Sel aastal andsime vabastuse rohkem kui 60 noorele, aga nad on väga seinast seina spordialadega. Meil on kergejõustiklasi, ujujaid, ilmselgelt pallimänge (võrkpallureid kõige rohkem, jalgpalli ja korvpalli väga vähe), on ka ratsutamist ja tantsu päris omajagu. 60 õpilast kooli peale on ikka päris palju, selle järgi võiks öelda, et meil ikka tegeletakse spordiga.

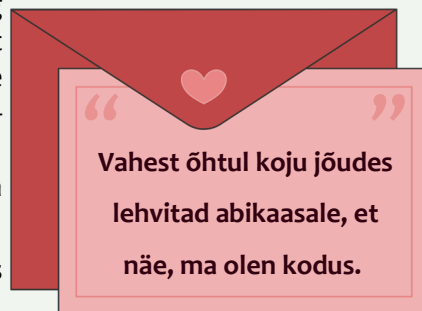
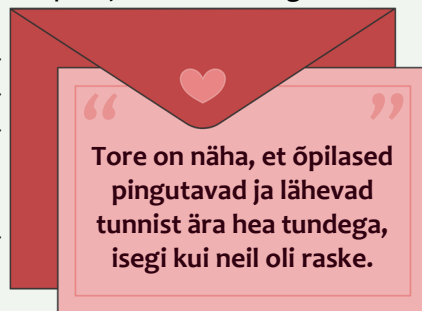
Mis on kehalise kasvatuses õpetajaks olemise võlud ja valud?

Mina ütleksin, et kõige raskem ongi leida balanss nende vahel, kes on kehaliselt väga aktiivsed, ja need, kes eriti midagi ei tee. Kui sa vaatad kehalises üldpilti, siis sa näed, et need, kes tegelevad ise ka spordiga, nad ei hakka kohati higistamagi ja siis on need, kes on näost täiesti punased tavaliste harjutustega. Kuigi me teeme päris palju tundi nii, et nad saaksid teha oma enesetunde järgi ja ise endale raskustaset valida. Eks on ka asju, mis on minu mugavustsoonist väljas ja millega ma pean rohkem vaeva nägema, aga näiteks võrkpalliga tunnen ennast väga koduselt. Tore on näha, et õpilased pingutavad ja lähevad tunnist ära hea tundega, isegi kui neil oli raske. Kui on raske, siis pärast su keha tänab sind ja sul on hea olla. Enamjaolt nad lähevadki tunnist ära hea tundega ja see on mulle suureks rõõmuks.

Kas kehalises juhtub palju õnnetusi? Kuidas need Teid mõjutavad?

Eks ikka vigastused käivad spordi ja liikumisega kaasas, püüad ikka teha turvaliselt, kuid vahel juhtub. Ma ütleks, et näiteks võimlemise

se tundes olen eriti ettevaatlik, mingeid asju ei saa teha, sest õpilastel puudub see oskus üksteist julgestada ehk me ei hakka päris saltosid tegema. Ma sain esimesel aastal tööl päris korraliku koolituse igasuguste vigastuste ja terviseprobleemide korral käitumiseks,

neid juhtus lihtsalt tunnis nii palju. Sellepärast ütlen, et kui keegi teine teie tervisemuredest ei tea, siis kehalise õpetaja peaks teadma. Me oskame siis ennast ette valmistada, kui peaks midagi juhtuma, siis kuidas ma aida-ta saan.

Olen kuulnud, et tegelete ka võrkpalliga. Kuidas te balansseerite seda kõike?

Ütleme nii, et päris kiire elu on. Kuna mul on kaks väikest last ka, 3- ja 5-aastane, ja peres ei tee sporti mina üksi, vaid mu mees mängib korvpalli, siis see logistiline päevade-õhtute ära jagamine on tihti keeruline. Lisaks, kuna oleme ise sportlikud inimesed, siis käivad ka lapsed trennides ning ka neid on vaja transportida. Vahest õhtul koju jõudes lehvitad abikaasale, et näe, ma olen kodus.

Tegelikult mulle see kiire elu meeldib, pigem on just praegu vigastuse pärast väga raske, mind häirib see, et ma ei saa midagi teha. Ka kehalist on praegu raske anda. Kui ma algselt kehalist tahtsin anda, oli minu mõte see, et ma proovin ise võimalikult palju asju ette näidata ja kaasa teha. Praegu tõesti vaimselt on enda jaoks veidike raske aeg, aga küll see jalg ära paraneb. Ning jah, võrkpall on kodune ja väga meeldib, olen juba väikesest saati tegelenud.

Kust tuleb armastus spordi vastu?

Kuna ma olen Põltsamaalt pärit (suhteliselt väike koht), siis seal kipub olema see, et sa teed kõike võimalikult palju. Käisin muusikakoolis ja võrkpallitrennis, käisin jalgpalli mängimas, ühesõnaga igasugu asju sai tehtud. Koolis ka ikkagi üritasin seda koolielu üleval hoida, väikese koha kohta meil võimalusi oli. Muidugi ka uisutasime, mängisime hokit ja suusatasime. Vahel mõni õpilane küsib uisutamise tundides ka, et kas ma olen tegelenud sellega. Ma julgen öelda, et mu armastus spordi vastu tuleb ikkagi perest – nii palju, kui last ringi veetakse, nii sportlik ta ka on.

Mis klubis te võrkpalli mängite?

Hetkel mängin klubis Sandpit. Kunagi mängisin ka nais- te esiliigas, nüüd mängin rahvaliigat ja olen sellega väga rahul. Sandpitis on meil ka väga tore seltskond. Mängin sidemängija positsioonil. Tore on see võrkpall!

Kui tihti on trennid? Kui tihti võistlustel käite?

Võrkpallitrennid on muidu 2 korda nädalas, ise püüan käia jõusaalis või jooksmas ka ehk kokku umbes 4-5 trenni nädalas. Võistlused on erinevalt, aga tavaliselt umbes 1 võistlus kahe-kolme nädala jooksul.

Mis on teie vaba aja tegevused?

Mulle meeldib väga küpsetada ning hästi palju toimetan aias. Mul on kasvuhoone ja lillepeenrad, see on rahustav tegevus minu jaoks. Eks mingeid seriaale aegajalt vaatan ka ja mehega ikka vahest Netflixi lappame. See on asi, mis aju välja lülitab enne magama minekut. Tegelikult päris palju vaba aega kulub mul (koos mehega) naabrite ja sõpradega lauamängude mängimise peale. Kuigi see tuleb päris palju une arvelt, sest teeme

sedas, kui lapsed magama lähevad. Minu lemmik lauamäng on olnud läbi aegade Catan, mis oma paljude lisadega võib võtta isegi 3 tundi, aga igati seda ajakulu väärt. Üks igati hea mängusoovituseks. Lisaks ka matkame terve perega, üksi käin ka mõnikord jalutamas. Vaba aeg enamasti läheb ikka pere ja sõprade peale.

Mis on suviti päevakavas, kui kooli pole?

Me liigume perega hästi palju, püüame mujal Eestis ja välismaal ka ringi käia. Väga meeldib meile Soomes käia: on lähedal, seal on palju vaadata ja loodus seal kohe kutsub liikuma, aga kuna lapsed on veel väikesed, siis me väga pikki distantse ette ei võta, käimegi Lätis, Leedus ja Soomes. Nagu enne mainitud, on mul ka aed, mille eest tuleb hoolitseda, siis väga pikalt ka eemal olla ei saa. Kui käime reisil, siis umbes nädalaks. Külaskäik lastega ka vanavanemaid ja puhkame niisama.

Kümnendike esimene arvestuste nädal

Merike Miks

Gümnaasiumisse tulles on suure tõenäosusega paljude jaoks täiesti uus asi arvestuste nädal ning kõik esimesed on hirmsad ja teistsugused, kuid pärast võib juhtuda, et olukord polnudki nii hull, kui algselt kardetud oli. Seetõttu tekkis huvi uurida kõikide suundade paari kümnendiku arvamust ja emotsioone arvestuste nädalast.

Keit Mariett Puniste, Daniel Mileiko (10KU)

Mitu tööd arvestuste nädalal oli?

4 kontrolltööd + 2 ülesannet.

Kui kaua sa umbes õppisid?

Keit: Iga õhtu umbes kaks tundi, võib-olla oleksin pidanud natukene rohkem õppima.

Daniel: Õppisin iga töö jaoks umbes 15 minutit Chat GPT-ga, muud ülesanded võtsid kauem, aga need olid ka *chill*.

Kas sul on tunne, et õppisid mingiks aineks väga üle?

Keit: Ei.

Daniel: Ei, oleksin võinud 10 minutit teha.

Mis oli raskem, kui sa arvasid?

Keit: Matemaatika ja geograafiaesitlus, ma sain aru, miks õpetaja andis esitluse tegemiseks kuu aega.

Daniel: Matemaatika, kuid töös suuri üllatusi polnud.

Mis oli lihtsam, kui sa arvasid?

Keit: Ajalugu, töö oli palju lihtsam kui eelmine.

Daniel: Bioloogiastöö oli üllatavalt kerge, sain selle umbes 20 minutiga tehtud.

Kas sa oled oma tulemustega rahul?

Keit: Enamjaolt küll, välja arvatud matemaatika.

Daniel: Olen väga rahul, sooviksin tänada oma päästjat/tuleviku jumalat härra GPT-d.

Mida teed teistmoodi järgmisel arvestuste nädalal?

Keit: Väga ilmselt midagi, aga võib-olla õpin natukene rohkem matemaatikat.

Daniel: Vaatan vähem Instagrami reelse.

Üldine arvamus arvestuste nädalast:

Keit: Saime petetud, sest meile räägiti, kuidas arvestuste nädalal on maksimaalselt kaks tööd, aga meil oli iga päev töö.

Daniel: Natukene pinda käiv, aga mul oli palju kooliväliseid tegevusi + geograafiaesitlus.

Sophia Rikka, Uko Mansberg (10IT)

Mitu tööd arvestuste nädalal oli?

Neli kontrolltööd.

Kui kaua sa umbes õppisid?

Sophia: Matemaatikaks õppisin 4 tundi, bioloogiaks samuti 4 tundi, keemiaks 20 minutit ja ajalooks 10 minutit.

Uko: Õppisin ajalooks 5 minutit.

Kas sul on tunne, et õppisid mingiks aineks väga üle?

Sophia: Bioloogiaks.

Uko: Ajalooks.

Mis oli raskem, kui sa arvasid?

Sophia ja Uko: Keemia.

Mis oli lihtsam, kui sa arvasid?

Sophia: Bioloogia.

Uko: Matemaatika.

Kas sa oled oma tulemustega rahul?

Sophia ja Uko: Keemiaga ei ole, saime sama palju punkte [*fist bump*].

Mida teed teistmoodi järgmisel arvestuste nädalal?

Sophia: Õpin kauem keemiaks.

Uko: Õpin 5 minutit kauem.

Üldine arvamus arvestuste nädalast:

Sophia: Väga tore oli, sai kodus olla hästi palju.

Uko: Ma olin *lowkey* natukene pahane, et meil teisi-päeval bioloogia oli, sest see tegelikult pidi olema esmaspäeval ja kuna ma elan Tartust kaugel, siis pidin iga päev kooli sõitma.

Kadi-Ly Kiisman, Artur Abras (10TE)

Mitu tööd arvestuste nädalal oli?

Kaks kontrolltööd ja geograafia esitlus.

Kui kaua sa umbes õppisid?

Kadi: Päris vähe.

Artur: Kolme töö peale kokku umbes kaks tundi.

Kas sul on tunne, et õppisid mingiks aineks väga üle?

Kadi: Geograafia. Teksti, mida ma esitama pidin, lugesin liiga palju üle.

Artur: Ei ole.

Mis oli raskem, kui sa arvasid?

Kadi: Ei olnudki midagi.

Artur: Matemaatika.

Mis oli lihtsam, kui sa arvasid?

Kadi: Matemaatika.

Artur: Geograafia esitlus.

Kas sa oled oma tulemustega rahul?

Kadi: Bioloogiaga mitte, muidu küll.

Artur: Kahega olen rahul, ühega ei ole, aga rahulolu tuleb varsti.

Mida teed teistmoodi järgmisel arvestuste nädalal?

Kadi: Veel ei oska öelda, aga ilmselt õpin vähem.

Artur: Õpin matemaatikat rohkem.

Üldine arvamus arvestuste nädalast:

Kadi: Oli lihtsam, kui ma arvasin.

Artur: Päris lihtne oli.

Rihard Kiviselg, Marta Tiru (10LO)

Mitu tööd arvestuste nädalal oli?

Kuus tööd.

Kui kaua sa umbes õppisid?

Rihard: Keemiaks õppisin peamiselt, geograafia koolitassin ka umbes kolm tundi. Igaks teiseks tööks õppisin maksimaalselt tunnikese.

Marta: Umbes kaks tundi kõikide tööde peale kokku.

Kas sul on tunne, et õppisid mingiks aineks väga üle?

Rihard: Keemiaks, õppisin tund ja pool, aga sain ikka halva tulemuse.

Marta: Ei.

Mis oli raskem, kui sa arvasid?

Rihard: Keemia ja matemaatika.

Marta: Teadsin küll, et keemia tuleb raske, aga see oli ikka raskem, kui ma arvasin.

Mis oli lihtsam, kui sa arvasid?

Rihard: Ajalugu, ma arvasingi, et see on lihtne, aga mitte nii lihtne.

Marta: Matemaatika.

Kas sa oled oma tulemustega rahul?

Rihard: Olen kõigega peale matemaatika ja keemia väga rahul.

Marta: Sain kõik sellised tulemused, mis ma väärisin, niiet enam-vähem.

Mida teed teistmoodi järgmisel arvestuste nädalal?

Rihard: Lähen magama normaalsel ajal.

Marta: Õpin rohkem keemiaks.

Üldine arvamus arvestuste nädalast:

Rihard: Sain teha palju asju, mida ma tavalisel koolinädalal teha ei saaks.

Marta: Päris lihtne. Mulle meeldis, et piisavalt vaba aega oli.

Lota Vilumaa, Uku Veli Õunapuu (10ME)

Mitu tööd arvestuste nädalal oli?

Viis kontrolltööd.

Kui kaua sa umbes õppisid?

Lota: Liiga palju, ei jõua kokku lugeda.

Uku: Tund maksimaalselt.

Kas sul on tunne, et õppisid mingiks aineks väga üle?

Lota: Pigem mitte.

Uku: Ei, tegelikult oleksin võinud isegi rohkem õppida.

Mis oli raskem, kui sa arvasid?

Lota: Füüsika.

Uku: Hommikul ärgata ikkagi.

Mis oli lihtsam, kui sa arvasid?

Lota: Ajalugu.

Uku: Tööd ei olnudki nii rasked, kui arvasin ehk suht kõik.

Kas sa oled oma tulemustega rahul?

Lota: Tulemused võiks tulla, aga hetkel on selline mehe pigem.

Uku: Tulemused võiks tulla veel, aga ma eeldan, et võib rahul olla.

Mida teed teistmoodi järgmisel arvestuste nädalal?

Lota: Kuulan tunnis rohkem, kui nendest teemadest räägitakse.

Uku: Õpin ilmselt natukene rohkem.

Üldine arvamus arvestuste nädalast:

Lota: Mida vähem töid, seda õnnelikum elu.

Uku: Rohkem arvestustenaädalaid võiks olla, päris mõnus.

Kuidas sai Gretest kahe kuuga kaardilugeja?

Laura Liisa Viitkar

Kaardilugeja on rallis sageli varju jääv, kuid äärmiselt vastutusrikas roll. Harva räägitakse noortest ja naistest, kes selles valdkonnas kätt proovivad. Järgnevas loos räägib Grete Kajo (12KU) oma teekonnast kaardilugejaks, esimestest huvidest kuni päris võistluskogemusteni eesmärgiga näidata, et rallimaailm on avatud kõigile, kellel on huvi ja soov õppida.

Kuidas sa rallini jõudsid? Mis sind selle ala juures esimesena köitis?

Ralliteemad on minu peres olnud aktuaalsed juba enne minu sündi. Kui ma väike olin, sõitis minu isa rallit ja eks see rallipisik sellest ka tulnud on. Tõsisemalt hakkas mind kõik ralliga seonduv huvitama mõned aastad tagasi, kui olin 15-aastane. Suuresti on see tekkinud rallidel kaasas käies ja neid televiisorist vaadates. Lisaks on kogu mu elu olnud kodus pidevaks jututeemaks just ralli. Mind on alati huvitanud kaardilugejate töö, sest sellest ei räägita peaaegu midagi, kuid tegelikult on neil tohutult palju erinevaid ülesandeid nii enne rallit, selle

ajal kui ka peale seda. Seega tahtsingi rohkem süvitsi teada, millest kaardilugeja töö koosneb ning väikseks unistuseks oli pikalt ka ise ralliautos kõrvalistujana legendi lugeda.

Kui kaua oled rallit harrastanud? Kuidas sai see alguse?

Päriselt ralliautos kõrval istunud ja kaarti lugenud olen aasta aega. Heaks võimaluseks kaardilugeja töö proovimiseks sai minu 11. klassis tehtud UPT. Esiteks pidin selgeks saama rajalegendi kirjutamise üldised põhimõtted. Sellega aitas mind Sander Pärn, kes on 2014. aasta Drive DMACK Fiesta Trophy sarja võitja ning kahekordne Eesti meister autorallis. Esialgu alustasin ma Sander Pärna juhendamisel rajalegendi ja selles sisalduvate sümbolite õppimisega. Kui kõik laua taga läbi tehtud, läksime proovisime kõik ka päriselt läbi. Selleks oli valitud mõned teelõigud Lõuna-Eestis, kus harjutasin legendi kirjapanemist ja lugemist. Kui kõik oli enam-vähem selgeks saanud, siis oli aeg minna ka oma esimesele rahvarallile, milleks oli 2024. aasta Hiiumaa rahvaralli. (Jätkub järgmisel lehel)

Milline oli sinu esimene võistluskogemus kaardilugejana?

Esimene rahvaralli, millel osalesin, oli Hiiumaa rahvaralli, mis toimus 8.-9.11.2024. Olukord, kus pidin esimest korda elus päriselt võistlussituatsioonis legendi lugema, tundus esmapilgul väga hirmus. Lisaks oli minu kohustuseks lugeda roadbooki, kus on kirjas teekond ühelt katselt teisele (ülesõit) ja hooldusalast katsele ja vastupidi, mis oli mulle taaskord esmakordne kogemus. Kõige pingelisem oli aga oodata oma starti. Tundus, nagu see ootamise aeg oleks olnud nagu igavik, kuid kui stardikella tuled kustusid, kadus hetkega närv, mis enne oli olnud. Esimene katse võis olla ligikaudu kaks kilomeetrit pikk, kuid see aeg läks väga kiiresti. Peale katset ei mäletanud ma sellest aga midagi ning kui praegu aasta tagasi mõelda, siis endiselt ei mäleta. Ilmselt tegid närvid ja adrenaliin selles oma töö.

Peale esimese võistluspäeva lõppu hakkasin järgmise päeva katsete legendi endale mugavate sümbolitega vihikusse ümber kirjutama. Samal ajal sai aga juht juba magama minna, mis näitab, et kaardilugejate töö jätkub ka peale katseid. Sellega seoses tuleb mulle meelde Aleks Leski (kogenud kaardilugeja) öeldu, et õhtul tõmbad sõitjale teki peale ja ise hakkad alles järgmiseks päevaks valmistuma. See näitab, milline töömaht tegelikult kaardilugejatel on (seda eriti tiipptasemel), mida tavainimesed tegelikult kõrvalt ei tea ega näe.

Esimese võistluse kohta pean ma seda edukaks. Oli küll pingeline ja väga palju uusi olukordi, kuid lõpuks jõudsin siiski finišisse ja ise olime esimese korra kohta rahul. Kaotasin küll mõned korrad ka legendis järje ära, kuid õnneks sain ruttu uuesti järjele ja nii said kõik katsed sõidetud.

Millised on sinu parimad tulemused/erilised hetked võistlustelt?

Praeguseks hetkeks olen osalenud kaardilugejana kokku kahel rahvarallil ja kahel rahvasprindil. Kõik ühe ja sama sõitjaga, kelleks on olnud üks perekonnatuttav. Kõige paremini on mulle meelde jäänud aga 2025. aastal toimunud Otepää rahvasprint, sest esiteks toimus see minu (18.) sünnipäeval, mis muutis selle veel eriliseks, ja teiseks olen seal saavutanud koos sõitjaga ka parima tulemuse, milleks on enda võistlusklassis teine koht. Antud rahvasprint oli eriline ka selles mõttes, et kui rahvarallil antakse sõitjatele juba valmis koostatud rajalegend, siis rahvasprindil pole kaardilugeja osalemine kohustuslik. Seega on rahvasprindil võimalik näiteks jalgsi või rattaga (peab olema mootorita sõiduvahend) enne

võistluse algust rajaga tutvuda ning ise endale rajalegend koostada.

Millised on kaardilugejad ülesanded (rahvaspordis)?

Peamisteks kaardilugeja ülesanneteks just rahvaspordis on rajalegendide lugemine, ajakaardiga tegelemine (peab igas ajakontrollpunktis selle andma seal oleva kohtuniku kätte, kes paneb sinna kas aja, millal peab olema järgmises ajakontrollpunktis või siis juba stardiaja), ülesõitudel roadbooki lugemine ja selle täpne järgimine ning veel mõned ülesanded vastavalt sõitja soovidele.

Mis sa lõpetuseks ütleksid teistele rallihuvilistele?

Nüüd, aasta hiljem peale neljal võistlusel osalemist olen ma enda arvates tohutult arenenud. Kui esimesel võistlusel tundus kõik väga keeruline, siis mida võistlus edasi, seda loogilisemaks ja lihtsamaks kõik muutus. Kui esialgu arvasin, et minul on kaardilugemise valdkonnas keeruline üldse kuhugi jõuda, siis tegelikult pole mitte miski võimatu. See kahtlus on tekkinud just sellest, et peamiselt on ju kaardilugejateks mehed ja naised pigem vähe, siis tegelikult ei määra sugu midagi, vaid hoopis oskused, mis sul on. Ma väga loodan, et naissoost kaardilugejaid tuleb ajaga juurde, sest selleks on lihtsalt vaja väikest rallipisikut ja huvi sellise laheda spordiala vastu. Kutsun kõiki huvilisi kaardilugejaks, kuna praegu on meil nendest suur puudus.

Erasmus+ viis Poola tolerantsust õppima

Hiie Lee Posti

Novembris läks üheksa meie kooli õpilast koos õpetaja Liina Nageliga nädalaks ajaks Poola, et osaleda Erasmus+ programmis, mille eesmärgiks oli luua diskussioon tolereerimise ja integratsiooni teemade ümber. Programm toimus ühes villas väikeses Porononini külas keset Tatra mäestikku. Peale eestlaste tuli veel õpilasi Türgist, Rumeeniast ja Poolast, vanuses 15-18.

Esimene päev

Varahommikuks jõudsimme Varssavisse, kus mind ootas arusaam, et lennujaamad eksisteerivad väljaspool ideid nagu "aegruum" ja "raha väärtus". Minu arusaama ajast võis mõjutada lahkumisaeg, mis oli nii varajane, et seda hommikuks lugeda ei saanud. Need neli tundi, mil me Krakowisse viivat lennukit ootasime, jagunes seltskond minigis mõttes kaheks: magajateks ja "ärkajateks". Ärkajateks kujunesid need, kes terve selle aja magamata vastu pidasid ja sinna hulka saab lugeda mind, Ramit, Pärti ja Bellat. Elli kõikus kuskil meelemärkuse piiri peal. Krakowisse kohale jõudnud, anti meile mõni tund vaba aega, mille me veetsime üritades leida mõnda toidukohta ja katsetada trammisüsteemi.

Poroninis asuvasse villasse jõudsimme juba pime-das, sest vahepeal avastasime Krakowit. Algsete plaanide järgi oleksin pidanud jagama teisel korrusel tuba Rami, Bella ja Elliga, kuid kui oma algsest ruumist niinimetatud ärkajatega Pärdi privaatsesse neljanda korruse tuppa kaarte mängima põgenesime, otsustasime vähemalt selle öö seal veeta. Enda "õiges" toas ei maganud me ei ühtegi ööd, kuigi meil keelati rangelt võõrastes tubades ööbimine. Sisetunne siiski ütleb, et käsklus oli pigem suunatud kell kolm öösel märatsevatele lastele, mitte meile, kes me nii siiralt kaarte mängida üritasime.

Teine päev

Pärast tutvumismänge tutvustati meile "salasõprade" süsteemi, kus me kinnitasime enda nimelised ümbrikud saali, kus tegevused ja töötoad põhiliselt toimusid, seinale. Iga inimene sai endale loosiga valitud salasõbra, kellele nad programmi vältel said väikseid kingitusi teha. Nüüdseks on välja tulnud, et üsna paljud eestlastest ja türklastest said üksteise nimesid, mida mõni esoteerilisem inime-ne oleks tõlgendanud oomenina.

Juba teisel päeval, teisipäeval, lisandus minu põhilisse gruppi ka üks Türgi tüdruk Simya. Suhtlesime küll paljude erinevate inimestega, kuid temaga saime kahtlemata kõige lähedasemaks. Eestlased ja türklasted said alates esimesest päevast kõige paremini läbi, kuid meie rahvusvaheline sõprussuhe hakkas arenema alles järgnevatel päevadel.

Lahedatest tutvustest hoolimata valmistasid pettumust töötoad, mis meil kaks korda päevas olid, ekskursioonipäevad välja arvata. Tõtt öelda ei läinud diskussioonid tolerantsusest sügavamaks kui põhikooli ühiskonnaõpetuse tunnid, millest oli kahju, sest ma olin lootnud enamat. Lisaks pooled töötoad, mis meile saadetud ajakavades kirjas olid, lihtsalt jäid ära, kuid see-eest oli meil iga päev üsna mitu tundi vaba aega, mida me kasutasime küla avastamiseks ning mägede ja üliodavate

hindade üle ahhetamiseks. Poodidest tõime ka igaks õhtuks degusteerimiseks erinevaid snäkke ja jooke. Kõige suurem hitt meie nelja seas oli üks jook, mis lõhnas, mait-ses ja nägi välja nagu aknaklaasipesuvedelik, kuid mille nimi oli Grappa Ice ja mis neoonsinisest värvist hoolimata pidi olema õunamaitseline.

Neljas päev

Neljapäeva hommikul ronisime kõik bussile, kus meile lubati kerget jalutuskäiku orus, kuid mis meid tegelikult ootas, oli 8km mägedes, mudas ja võsas. Ronisime umbes 1.5km kõrgusele merepinnast, mis nende jaoks küll ei pruukinud kvalifitseeruda märke ronimiseks, kuid mis eestlaste jaoks oli võrdeline Mt. Everesti vallutamisega. Sellegipoolest, ei saa tagantjärele mõeldes väita, et ma oleks olukorra üle hädaldanud, sest need vaated olid võr-ratud. Ma justkui ei suutnud hoomata, et need lumised mäetipud kollektiivsed viirastused pole. Mäed hõivasid silmapiiri ka Poroninis - nad ümbritsesid meid igast suu-nast. Eesti lamedus polnud kunagi varem mulle rohkem silma torganud kui seal, Tatra mäestiku keskel.

Terve matk püsisid eestlased teistest kõige ees, tublid nagu me oleme, ja seetõttu pidime tegema mit-meid pause, et teised järgi jõuaks. Ühel sellisel pausil tuli teemaks, kuidas meie kaheteistkümnendikud märgiand-mise tseremooniast praegu ilma jäävad. Selle peale ronis õpetaja Liina alla oja äärde ja jagas kivikesed abiturienti-dele märkide asemel. Liina kõne tegi selle ütlemata piduli-kuks, kuigi me olime kõik väsinud, mudased ja keset met-sa.

Sellele järgnes vaba aeg Zakopane linnas. Käisime terve reisi vältel mitmes kohas söömas ning huvitaval kombel serveeriti ühes restoranis pastat panniga ja teises võileiba lõikelaua-l. Veel vähem taldriku söömisalusena kasutamisest usaldasid poolakad arve eraldi maksmist. Iga kord, kui väljas einestasime, maksis terve seltskonna eest Rami ning hiljem kandsime talle enda osa tagasi. Ra-ha edasi-tagasi saatmist oli nii palju, et vahepeal saatsime ringis ühtesama kaheksat eurot kontolt kontole. (Jätkub)

Kuues päev

Suurem konflikt raha toimetamisega tuli kuuendal päeval, laupäeval, kui me taas Krakowis olime. Komistasime kambakesi ühe tillukese muusikapoe otsa. Hiljem me naasime sinna poodi veel mitu korda, sest Bellal tekkis mõte enda isale sealt midagi osta, kuid kord ei töötanud see makseviis, kord teine. Meie sihikindluse tõttu sai selle ühe särgi pärast mitu korda raha edasi-tagasi saadetud ja kuna poeomanik keeldus kategooriliselt viipemaksest, laenasin lõpuks Bellale enda pangakaarti, sest minul oli see ainsana füüsilisel kujul kaasas. Kui see ka ei töötanud, proovisime minu kaardi pealt sularaha välja võtta, sest telefoni viipemakse kaudu seda pangautomaadist teha ei saa. Minu SEB pildikaart jäigi sinna automaati, kuigi ma ise kaldun süüdistama automaadi segaseid signaale, mitte enast.

Seitsmes päev

Terve reis olime märganud seda, kuidas poolakate tuba on eraldatud sviit, justkui korter keset seda villat. Seal oli kaks korrust, mikrolaineahi, külmkapp ja muudki. Iseenesest poleks see meid häirinud, kuid sellele lisandus ka poolakate kaldumus grupitöodes mitte panustada, poola keeles rääkida või viisakusreegleid ignoreerida. Isegi, kui ignoreerida neid väikesi kommentaare, mida nad meie kohta tegid, torkas silma ikkagi see, kuidas üks nendest Agnest “ugly hoe’ks” (“koledaks litsiks”) sõimasid ning eestlaste magamistoa ukse tagant ära minemast keeldusid. Sellele olukorra lahendas õpetaja Liina ning rohkem suuremaid rahvusvahelisi kokkupõrkeid ette ei tulnud. Siiski ei saa süüdistada kõiki poolakaid, kuna koolikiusajat

mängisid vaid konkreetsed inimesed. Kell kolm öösel laamendamine on aga midagi sellist, mille puhul rahvus ei loe, sest nii rumeenlased kui poolakad kippusid öösiti väga vallatuks minema.

Kaheksas päev

Viimase päeva hommikul viidi meid kohalikku kultuurikeskusesse, kus me filmisime etteaste, milles iga rahvus tantsis mõnda rahvatantsu ning esines rahvalauluga. See oli sobilik kokkuvõtte tervele programmile - sama pinnapealne demonstratsioon tolereerimisest kui töötubades toimunud diskussioonidki. Kuigi me ei suutnud iga rahvusega üksmeelt saavutada, sain sealt tutvusi, kellega olen artikli kirjutamise ajalgi kontakti hoidnud. See kogemus oli tõsiselt silmaringi avardav ja äpardustest hoolimata oli see kodus ootavate kontrolltööde hunnikut väärt. Eestlased lahkusid kaheksanda päeva õhtul, mis oli päev varem kui teised, ja seega oli lahkumine rõõmsameelne ja ülimalt optimistlik. Varssavis oleksime küll peaaegu lennukist maha jäänud, kuid kella kaheks öösel olime siiski tagasi kodumaal. Järgmised tunnid bussi oodates möödusid unesegastena, magades või minu puhul lennujaama külmal põrandal iidse sülearvuti seda artiklit kirjutades.

Arusaam sellest, kui võimsa mulje see reis jättis, jõudis kohale alles bussiaknast hommiku saabumist vaadates, kui olime juba teel Tartusse. Tagasi reisile mõeldes tundus see ebareaalne - justkui mõni südamluk noortefilm seltskonnast, mis võõras riigis peab ise hakkama saama. Enne reisi olid mul olnud kahtlused, et kas see neid ohverdusi väärt on, kuid elu tõestab ikka ja jälle, et selliste seikluste ette võtmine tasub end alati mingil viisil ära.

Eestlased *pierogisid*
(Poola pelmeene) söömas.

Õpetaja Liina meie
majutuses oleva kassiga.

Meie lend jäi hiljaks
ning peaaegu veetsime
öö Varssavis.

Lennukiselfi :D

Grupipilt mõnede
rumeenlastega.

Ice-breakerite
mängmine.

Meie Artur (10TE) tegeleb triatloniga

Kärt Hanni

Kuidas tuli triatlon Sinu ellu ja mis oli esimene samm mis Sind selleni viis?

Triatlon tuli minu ellu läbi ujumise. Ma hakkasin 5-aastaselt ujumistrennis käima, kuhu vanemad mind panid. Kuna triatlonis olid mul lõpuks paremad tulemused, siis otsustasin, et pigem jätkaks triatloniga, keskenduks rohkem sellele kui basseiniujumisele.

Millal tuli arusaam või soov hakata just triatloniga tõsisemalt tegelema?

Pigem toimus suurem muutus 3-4 aastat tagasi. Siis pikenesid distantsid ehk polnud enam päris lastedistantsid. Sealt edasi saingi igal võistlusel poodiumile ning eduelamus hakkas väga meeldima. Tekkiski soov hakata tõsisemalt tegelema ja minna sellega süvitsi.

Kuidas näeb välja Sinu tüüpiline treeningnädal kolme ala vahel?

Tüüpiline treeningnädal näeb välja selline, et hommikul on üks trenn ja õhtul teine trenn. Reedel ja nädalavahetusel on võibolla üks trenn, aga need on pikemad. Hommikuti on tavaliselt ujumine, sest seda on enne kooli ajaliselt lihtsam teha kui ratast või jooksu. Hommikuti üks kuni kaks tundi ujumistrenni, tihtipeale jääb ikkagi pooleteise tunni kanti. Õhtuti on tavaliselt ratas või jook. Nädalas on mõned ühistrennid, kus me treenime grupiga koos ja palju iseseisvat treeningut ka. Ehk siis üks treener kirjutab meile kogu üldplaani ja siis on erinevad alatreenerid. Kokku on 4 treenerit. Jooksu

erinevalt. Kuid alati, kui võistluspaika sõidan, kuulan muusikat, mis tõmbab veidi rohkem käima. Kui läheb juba soojenduse tegemiseks, siis enam muusikat ei kuula, sest on vaja suunata fookus võistlusele ja võibolla ka suhelda kellegagi.

Kuidas tuled toime võistlusnärviga, kui see tekib?

Närviga toime tulemise jaoks ei ole ma leidnud otsest viisi. Lihtsalt lähengi närviga starti, kuid stardipaugu kõlades see ununeb. Siis tekivad juba teised mured, nagu näiteks üle finišijoone saamine. Pigem ei aita võistlusnärvi mind võistlemisel. Hajutab tähelepanu ja pole justkui nii valmis võistlema. Õnneks pole mul endal võistlusnärvi nii palju.

Kuidas tuled toime endale peale pandud ootustega või seatud eesmärkidega?

Ma pigem tegutsen nii, nagu ma ise tahan. Eks ma mingid eesmärgid endale sean, aga mu võistlussooritus ei sõltu neist. Triatlonis ajalisi eesmäärke panna ei saa, sest maastik on niivõrd erinev. Kõik on kohapõhine.

Mida sa teed tavaliselt peale väga ebaõnnestunud võistlust?

Kuidas tuled toime (halva) tundega?

Peale ebaõnnestunud võistlust ma tavaliselt ei taha väga kellegagi rääkida. Kui on auhind võtta, siis võtan selle ära, aga pigem tahaks ruttu minema saada, kui on ikka tõsiselt ebaõnnestunud võistlus. Siis olengi võibolla pool päeva veidi pahur, aga pole jällegi viisi või meetodit sellega toime tulla. Proovin järgmine kord midagi teisiti teha.

Räägime natuke ka võistlustest. Millised võistlused on kõige olulisemad?

Tiitlivõistlused - Euroopa juunioride meistrivõistlused ja Eesti meistrivõistlused.

Kuidas pääseda Euroopa meistrivõistlustele?

See on lihtsam kui MM-ile pääsemine. Igale riigile antakse teatud arv kohti. Eestile antakse 2 kohta ja kui küsida, saab ühe juurde. Selleks pannakse välja katsevõistlused, kus peab tulema kõrgele kohale, et pääseda võistlema. Sel aastal käisin ise Euroopa meistrivõistlustel nii noorte kui juunioride klassis.

Kuidas tasakaalustad trenni ja kooli?

Kool on nii, nagu on, ja selle ümber hakkab ehitama oma treeningplaani. Näiteks, kui on vaja esimeseks tunniks kooli tulla, tuleb minna hommikul varem ujuma. Sõltub ka kava pikkusest. Tavaliselt peale kooli kella neljast saan igal ajal trenni minna.

Mis hoiab Sind motiveerituna päevadel, kui treening lihtsalt ei suju?

Esiteks mõtlen sellele, mille pärast ma seda kõike teen: et võistlushooajal hästi esineda. Mõtestan selle enda peas niimoodi, et kui on halb trenn või treeningnädal, siis on tegu mingisuguse tagasilöögiga keha poolt. Trennist on ikkagi kasu, aga sel hetkel ei pruugi see kohe välja paista. Kui ma jätkan, siis järgmine nädal võib olla uuesti hea tunne. Seega tunne, mis trennis on, ei ole seotud sooritusvõimega.

Millised taastumiserutiinid töötavad triatleedina Sinu jaoks kõige paremini?

Kui trenn on läbi, proovin kindlasti kohe süüa ja juua, et keha ei jääks energiapuudusesse ning tarvitan vitamiine. Külma- ja soojataapiat kasutan siis, kui kehal tekib vajadus. Lihaste puhul on minu jaoks kõige efektiivsem siiski venitamine. Puhkepäevi kui selliseid ei olegi. Puhkepäev tuleb siis, kui tree-

on keskeltläbi nädalas 2 lõigutrenni ning jooksutrenne ise kokku 3-5, sõltuvalt nädalast. Ratast hetkel on väiksema koormusega - 3 korda nädalas, aga see-eest on rattatrennid pikemad ja mahukamad, sest seal on intensiivsus madalam. Hooaja lähenedes hakkavad rattamahud ka kasvama.

Mis on Sulle triatlioni juures kõige keerulisem?

Kui vaadata triatlonit üldiselt, siis on kõige raskem esimese poini jõudmine. Seal tekib selline pudelikaela efekt, et kõik, kes stardis on ühe joone peal, surutakse poi juures kokku. Teiste poide juures on seda kõvasti vähem. Kõige raskem ala ise on jook. Meeldib treenida, kuid alana on see valus ja võistlustel kõige raskem.

Kas on mõni kindel rutiin kujunenud enne võistlust või treeningut fookusesse saamiseks, mida jälgid?

Ma ei ütleks, et mul kindel rutiin on, sest iga võistlus kulgeb

ner ütleb, et on puhkepäev! Tavaliselt ikkagi iga kolme nädala tagant on siiski olnud üks puhkepäev.

Kui lõpuks siis ikkagi on see puhkepäev, siis milline on ideaalne puhkepäev sinu jaoks?

Ma magan nii kaua, kui ma saan. Kui on koolitöid, tegelen nendega. Vaatan filme ja tegelen asjadega, mida trenni kõrvalt tavaliselt ei tee.

Kes on Su suurimad toetajad või eeskujud?

Kõige suuremad toetajad on minu vanemad - nii rahaliselt kui ka vaimselt. Nemad on need, kes mind kõige rohkem ergutavad ja ka üldiselt toetavad. Eeskujude poole pealt mul neid ei ole. Ma pigem ei käi teiste järgi ja tegutsen treeneri ütlemistele kohaselt ning teen seda, mida ise õigeks pean.

Kus kujutad end praegusest 5 aastat hiljem?

Siis olen 22... Näeksin end tippsportlasena ja sihiks on ikkagi olümpia. Los Angelese olümpiamängudele (2028) vist veel ei jõuaks, aga sellest järgmisele võiks jõuda. Kuid seda kõike tuleb võtta aasta-aastalt.

Mida soovitaksid kõigile, kes alustavad mõne spordiga või tahavad hakata sellega tegelema?

Peab leidma spordi, mis sulle endale kõige rohkem meeldib. Tuleb trenni minna tunde ja teadmisega, et meeldib trenni teha. Trenni ei peaks tegema vastu tahtmist.

Liiga õnnelikud pildid

Kai Kolk

Selle idüllilise maali kohta öeldakse, et see on kunsti ja kultuuri õonestav. See maal on üks sarnastest tuhandetest maalidest, loodud kritiseeritud ***kitsi**kuninga Thomas Kinkade'i poolt. Mitmed taolised teosed on Ameerika kodudes taldrikutel, magnetitel ja postkaartidel. Seda maali kirjeldades kirjeldaksin ka ta teisi maale: idüllilised, pastelsed, helged ja lihtsad ilma originaalsete elementidega. Ta kujutab sageli aedu, ojasid, kivimajakesi, õnnelikke pereid. Teostel on kõik kooskõlas Ameerika ideaaliga ja inspiratsioon pärinevat jumalalt, kust tulevad ka konservatiivsed pereideed.

Nagu ka siin maalil, kujutas ta tihti suvilat või maja, mis oli nii pealetükkivalt hubane, et tundub hoopis pahaendeline. Igast aknast leegib tuli, nagu maja põleks. Nii magusalt meelitatav õhukond on justkui nõia maja, mis oli mõeldud Hansu ja Grete tuppa meelitamiseks. Kinkade siiski rõhutas, et lihtsuses peitub ilu ja võlu. Mina neid maale jäledaks ei pea, sest arvan, et ka postkaartidele ja köögitähtedele on illustratsioon vaja.

Vihatuim nüüdisaja kunstnik William **Thomas Kinkade III** (1958–2012) oli vaesest perest Ameerika populaarsete realistlike, usuliste ja idülliliste teemade maalija, nimetatud ka kui 21. sajandi edukaim kunstnik. Kinkade'i ettevõtte andmetel oli ühel igast 20-st Ameerika kodust tema maali koopia. Ta alustas sadu galeriisid USAs, kus kasutas kristlasi tööjõuna, meelitas neid usulise "võimalusega". Väga edukalt teenis ta tipphetkel 100 miljonit dollarit aastas. Moodsa kunsti kohta ütles, et see pole päris, mitte nagu tema looming, mis on aktuaalne ja "päris" inimestele. Nimetas enda brändi "valguse maalijaks". Peale selle käisid temaga kaasas mitmed skandaalid, näiteks kui ta käis koos abikaasaga stripiklubides ja juhtis autot joobes olles. Kui ta suri 54-aastaselt tahtmatusse üledoosi, hõiskas osa kunstihuvilistest, et oli ka aeg!

***Kits** – teatud liiki esteetiline väljenduslaad, millele on omane pealiskaudselt ja lihtsustatult mõistetud ilu ja tundeülluse taotlus ning rafineerimata laiatarbemaitsele ja müügiedule orienteeritus. Ajudeta emotsionaalne rahuldus.

ÕPETAJA MARETI ARVAMUS: Maal on olemuselt helge ja romantiline, kannab hinges ilusat romantilist mälestust. Sellistel helgetel ja armsatel maalidel on väga tähtis roll inimeste hingeelus: kui muidu võib olla raske ja keeruline eluolu, siis maali vaadates tekib mõnus, õnnelik ja helge tunne. Kui kaasaegse kunsti idee on kanda ühiskonnaga seotud sügavat mõtet, siis siin maalil suurt sisu pole. Ma arvan, et selliseid nunnusid maale on vaja.

Portaal 89

Anni Ambos

Keegi lasi uksekella. Ma olin täielikult unustanud, et meil uksekell üldse oli, sest seda kasutati võibolla üks kord aastas ja külalisi meil ei käinud. Või vähemalt need, kes käisid, ei raisanud oma väärtuslikku aega enda saabumisest teada andmisega.

“Veronika, mine palun kontrolli, kes seal on!” kostis empsi hää kuskilt teiselt korruselt.

“Hästi, ma lähen!” hüüdsin üle õla. Ohkasin ja panin pastaka pooleldi valmis füüsika töölehele. Kui pärast naasen, on mul kindlasti mõte sassi läinud.

Välisukse uduklaasist nägin vaid pikseldatud pruuni laiku, mis võis kuuluda kellele iganes. Avasin ukse ja minust trügis mööda tumerohelises jakis kogu, kes mind õlaga tõukas ja häbematult jalamatti eiras. Põrnitsesin Juliani, kes esikupeegli ees oma juukseid sätis. Lõin ukse pauguga kinni.

“Ja mis sind siia toob, kallid klassivend?” küsisin ehk veidi vaenulikumalt, kui olin kavatsenud. Julian pöördus minu poole.

“Mul on vaja sinu tagaaeda näha.”

“Kuidas palun?”

“Mäletad, ma ütlesin, et ma ei näe enamasti kunagi und? Noh, täna nägin ma sinu tagaaeda unes ja ma tahan ühte asja kontrollida.” Julian nihkus paar sammu edasi, maja läbiva koridori teise otsa poole.

Pööritasin silmi, kuid teadsin, et ainus võimalus Juliani lahti saada on lasta tal asi ära teha. Haarasin oma saapad ja tegin tagaaeda viiva ukse lahti. Julian kepsutas rõõmsalt härmast lehtedega roosipõõsaste juurde.

“Miks sind täna koolis polnud?” küsisin, saabaste nõõre kinni sidudes.

“Magasin sisse,” vastas Juliani. “Ja ei tahtnud tühja kõhuga kehalisse kiirustada ainult selleks, et hilinemist saada. Ning siis ma mõtlesin, et ah, mis ma üldse sinna hingeliselt surnud indiviidide keskele trügin, kui võin kodus diivanil lebada ja “The Shiningut” vaadata.”

“Milline mässaja sa ikka oled,” teatasin kuival. Õues valitses sedasorti külm, et jope tuppa jätmist hakkas kahetsema alles kümne minuti pärast, kuid selleks ajaks oled muutunud liiga kangekaelseks, et seda võtma minna. Tõmbasin oma ruudulise fliisi tihedamalt ümber. Kaela taga hakkas silt kratsima ja ma pidin pingutama, et seda mitte jõuga ära tõmmata.

Julian vahtis kulmu kortsutades jalgrada. “Kas on võimalik, et need kivid helendavad öösel?”

“Jaa, neil on päikesepatarei. Aga kust sa seda teadsid, sa oled kõigest paar korda külas käinud?”

Julian viipas, et ma tema kõrvale teerajale seisaksin. “Vaata nüüd hoolega ringi.”

“See on minu tagaaed.” Värisesin jaheduse tõttu. “Ma näen seda iga päev. Kui keegi EI PEA siin hoolega ringi vaatama, olen see mina.”

Julian sügas kukalt. “Nojah. Ma nägin täna unes, et seisin siin sellel jalgrajal ja vaatasin ringi. Unenäos oli hiline õhtu, kuu tõusis heki tagant. Selja taha ehk maja poole ma ei vaadanud. Igatahes, minu ette keset aeda tekkis valge uks. Selle ääred särased, kuid peale ukse ei olnud midagi muud, seinaga akent... Uksel oli mingi number ka, aga ma ei näinud seda selgelt. Ilmselt polnud mul unenäos prille ees.”

Vaatasin härmatunud hekki ja ringis seisvaid aiatoole. Puu otsas maandus vares ja kraaksatas kõrvulukustavalt.

“Ust siin igatahes ei ole.” Värisesin uuesti. “Said kontrolli tehtud. Oled nüüd rahul?”

Julian võttis oma jaki ära ja pani selle üle minu õlgade. “Jaa. Lähme sisse. Tead, ma pidin sulle veel rääkima...”

Keerasin ringi, et tuppa tagasi kiirustada. Julian tuli minu järel, liiga suur pealuu pildiga sark lehvimas.

“Ei tule kõne allagi,” vaidlesin poisile vastu. “Mul on kodutööd pooleli.”

Mõned tunnid hiljem

Ärkasin järsku unest ning tundsin end täiesti puhana. Kell seinal näitas aga mõned minutid viis läbi. Äratuseni jäi veel üle tunni aja. Keerasin mõnusalt soojas voodis külge, ent teadsin, et und enam ei saa. Veidi aja pärast kontrollisin telefoni. Julian oli keskööl kolm meemi saatnud, aga muid märguandeid polnud. Lükkasin teki sahinaga pealt, kavatsedes minna klaasi vett võtma.

Ülesärkamise tõttu pahuralt hiirvaiksesse koridori astudes langes mu pilk tagaaeda viiva ukse alumisele servale. Selle alt kumas külm valgus. Veider. Teeraja helendus pole nii tugev, et seda ukse serva alt näha oleks. Lükkasin juuksed kõrva taha ning piilusin õue.

Jalgraja kivid kumasid õrnalt, nagu alati, aga peale nende oli aias veel üks valgusallikas. Valge, helendava servaga üksik uks, mis toetust vajamata kesest muru seisis. Näpistasin vasakut kätt. Midagi ei juhtunud. Ma polnudki arvanud, et und näen. Unenägudes ei näinud ma kunagi nii palju detaile ega tundnud näpistamisest valusaks muutuvat nahka. Uurisin mõistatuslikku ust.

Kõik tundus täpselt vastavat Juliani kirjeldusele. Ukses keskel asetses must numbriplaat. Erinevalt oma lühinägelikust sõbrast suutsin mina arvu välja lugeda – 89. Seisin tummalt ja segadusse aetult paigal ning pilgutasin silmi.

Keegi lasi uksekella. Ja mitte minu taga, vaid ees, number 89 pool.

Pildi autor: Katre Kikas

Saatke oma UPT-d konkursile!

Kai Kolk

Uurisime mitmete auhinnatud UPT-de juhendaja Urmas Tokko käest, kuidas ja millist tööd tasub saata konkursile.

Milliseid UPT konkursse on ja mida need endast kujutavad?

Kõige suurem on **õpilaste teadustööde riiklik konkurss**. Nii praktilistest kui ka uurimistöödest valitakse aprillis riigi peale 100 tööd lõppvooru, kus peab tegema postri ja selle abil žüriiga vestlema. Auhinnafond on priske, kokku 18 400 eurot. Info leiab kodulehelt.

Teine on **keskkonnauurimuste konkurss**, mida korraldab Tartu Loodusmaja. See on väiksema mahuga ja pole nii suuri auhindu. Nüüd võetakse ka praktilisi töid. Teemadeks on keskkond, ökoloogia, looduskaitse, liikide uurimine.

Uuem võimalus on ka **leiutajate konkurss**, mis on septembri algul välja kuulutatav ka vabariiklik ja suure auhinnafondiga konkurss. Peale praktiliste leiutiste võib ka uurimistöodes kajastada mingi uus võte või avastus. Sobib miski, mis toob uudse toimiva lahenduse, ei pea olema igapäevelu ese. Kõik meie suundade teemad sobiksid.

Miks võiks oma UPT konkursile saata?

Meie UPT juhend piisavalt hea, et kui hea töö valmis, polegi vaja ümber teha. Lihtsalt võiks peale kaitsmist arvesse võtta retsensendi märkuseid. Auhinnad on väga head, näiteks meie õpilane Carmen Piirsalu sai võimaluse osaleda uurimistööde teadusfestivalil Lõuna-Hiinas. Isegi kui lõppvooru ja preemiaid ei saa, siis riikliku konkursi puhul on õpilastööde kogumik. Kui töö on juba tehtud, siis miks mitte proovida!

Kui edukas on Tamme gümnaasium olnud?

Päris palju on käidud, igal aastal mitmed. Lõppvooru saanutele on üldiselt uurimistöodes keegi teadlane kaasa aidanud. Näiteks pääsesid lõppvooru Karl-Erik Krillo ja Jawan Lepp, keda juhendas Anne Menert Tartu ülikooli molekulaar- ja rakubioloogia instituudist. Ka kultuurialased tööd on olnud edukad: Evalotta Začek tegi loodusteemalise fotonäituse, Haldja Petter tegi uurimistööd abordiga seotud hoiakutest.

Konkursil edukalt osalenud Karl-Erik Krillo: Tegelikult märgitakse töö juba kaitsmisel ära. Edukus sõltub nii sisust kui ka

sellest, kuidas seda suudetakse edasi anda. Meie töö sisu oli väga innovaatiline ja esitasime seda hästi ja loomulikult – see tõi meile ka rahalise preemia. Vähemalt pooled said midagi. Kõik, kellel tekib võimalus, peaksid sellest kinni haarama. Kogu protsess oli midagi sellist, mida mina ja paljud teised polnud varem kogenud.

Kui leiad et sinu valmiv uurimis- või praktiline töö on äge, põhjalik ja uuenduslik, siis ära pelga seda proovile panna! Teadustööde konkursile kandideerimise tähtaeg on **20. veebruar 2026**. Konkursi teine voor toimub õpilaste teadusfestivalil 22.-23. aprillil 2026 Ahhaa teaduskeskuses Tartus.

Carmen Piirsalu uurimistööde teadusfestivalil Macaus Lõuna-Hiinas 2019

Ülikool – ootus vs reaalsus tudengivarjutamise abil

Alesja Turovskaja

Tamme abituriendi ülesandeks on karjääriõpetuse tunni raames teha mingi praktiline ülesanne ning üheks variantiks on olla tudengivari. See on hea võimalus piiluda ülikooli uste vahele ning proovida üheks või mitmeks päevaks tudengielu. Küsisin paarilt õpilaselt, kuidas möödus nende päev ülikoolis ning jagan ka enda kogemust.

Üks õpilane varjutas **hambaarstiteaduse tudengit** Bio-meedikumis. Üllatav oli see, et kuna üks loeng tõsteti ettepoole, siis teised jäeti ära ning seetõttu oli ka päev lühem. Toimus üks loeng, kus räägiti autoantikehadest. Sai teada, mis haigused on nendega seotud ning milliseid meetodeid kasutatakse nende tuvastamiseks. Meeldis see, et õppejõud ei lugenud slide maha nagu robot, vaid rääkis lisaks ja kuna teema oli ka piisavalt huvitav ning keeruline, siis oli ka kergem keskenduda. Pärast loengut suunduti lahkamisruumi, kus sai näha kahte keha. Seal olid ka arstieriala tudengid, kes õppisid anatoomiatöoks. Eelarvamus, et lahkamisruumis haiseb kohutavalt, ei vastanudki tõele. Ootamatu oli see, et isegi ülikoolis, kui õppejõud küsib midagi, on klassis täielik vaikus ning lõpuks tuleb tal ise vastata oma küsimusele. Uueks teadmiseks oli ka see, et kui hambaarstitudengitel toimub spetsialiseerumine, siis ei pruugi saada õppida näiteks ortodontiks, kui pole piisavalt tahtjaid. Tõid on palju ning nende maht on suur, aga kui käid kohal, siis saab hakkama. Varjutamine kestis ainult kaks ja pool tundi, kuid oli ikka huvitav ja tore.

Teine õpilane käis Tartu Tervishoiu Kõrgkoolis ja vaatas, mida kujutab endast **õenduse eriala**. Tudengitel toimus seedetrakti seminar ning seejärel seedetrakti praktikum. Nad pidid lahendama situatsioonülesandeid, kus tuli arvestada inimeste tervisemuredega ja valima restorani ning panema kokku menüü, mis oleks neile sobilik. Praktikumi koosnes teooria- ja praktikaosast. Räägiti stoomist: mis see on ja kuidas seda hooldada. Seejärel puhasitati seda ning asetati stoomikott. Meeldis see, et sai ise ka käed külge panna ning kaasa mõelda ja küsimustele vastata. Muidugi sai käidud ka majatuuril. Üllatav oli see, et koolist välja kukkuda on pigem raske ning on selliseid tudengeid, kes annavad endast miinimumi, et koolis sees püsida, aga see võib kätte maksta praktikatel ning hiljem tööil võib olla raske hakkama saada. Ebameeldiv oli see, kuidas mõned tudengid praktikumis naersid ja itsitasid, kui räägiti väljaheidetest. See jättis lapsiku mulje, sest see on loomulik protsess. Suhtumine õppetöösse võiks olla tõsisem. Tudengivarju kogemus oli väga vahva ning silmaringi avardav. Õenduse eriala jättis väga positiivse mulje.

Ise suundusin sporditeaduste ja füsioteraapia instituudi poole, et teada saada, mida õpivad kolmanda kursuse **füsioterapeudi eriala** tudengid. Kohe hommikul said tudengid patsientide kirjeldused ning neil tuli elada patsiendi- ja terapeudirolli sisse ja mõelda välja harjutused, mis parandaksid patsiendi olukorda. Sain ise ka lugeda

neid kirjeldusi, kuid kahjuks pool sõnavarast oli mulle võõras, aga varjutatav oli abivalmis ja seletas need lahti. Minu lemmikuks aineks oli füsioteraapia sünnitusabis ja günekoloogias. Seal sai teha harjutusi, mis aitavad trennida vaagnapõhjilihaseid. Oli mõnus tund, sest kus veel saaks kaks tundi lamada mati peal ja kuulata õppejõudu. Vahepeal tuli uurimistöö kirjutamise tund ning päeva lõpetas vabaaine, kus sai tudengite juhendamisel teha kaks tundi võimlemist, tantsimist, jõutrenni ja pilatest. Huvitav on see, et loengud on vabatahtlikud, tudeng ise teab, kas käib kohal või mitte, aga seminarides ja praktikates tuleb kohal olla. Bakalaureuse lõpetamiseks pole vaja teha uurimistööd, vaid eksami, aga kui minnakse edasi magistrisse, siis tuleb kraadi kätte saamiseks lõputöö ka teha. Sellega on ka palgad kõrgemad. Võrreldes Tervishoiu Kõrgkooliga on seal bakalaureusetase kõrgem, sest kohe esimesel aastal on palju praktikat, aga magistriskraadi saab teha ainult ülikoolis. Kui alguses võib tunduda, et füsioteraapia on suunatud ainult spordile, siis tegelikult võib seda leida isegi onkoloogias ning spetsialiseeruda saab väga erinevatesse suundadesse.

Tamme Lehes tegutsejana ei saanud mööda minna **ajakirjanduse ja kommunikatsiooni erialast**. Terve reedene päev oli teise kursuse tudengitel pühendatud ainele nimiga kommunikatsioonitöö. Õpperuumi sisenedes sain tuttavaks väga toreda õppejõuga, kes õppis Tamme Koolis. Sain teha ringi ühiskonnateaduste instituudile ning tuleb tõdeda, et kahjuks parkimine on seal palju nukramas olukorras kui meil Tammes. Tunni alguses sain panna proovile enda meediaalaseid teadmisi lühikeses tunni-kontrollis ning võrreldes teiste tudengitega ei läinud kõige halvemini. Ülejäänud aja kuni kella neljani sai kuulata tudengite esitlusi poliitilise kommunikatsiooni analüüsi teemal, kus räägiti poliitiliste skandaalide kohta ning need olid päris põnevad ja viieteistminutilise esitlusest sai viiskümmend. Sellele aitas kaasa väga elav arutelu nii kaasõpilaste kui ka õppejõudude poolt, kes olid üpris nõudlikud ning küsisid vahepeal provokatiivseid küsimusi, et panna tudengeid arutama, aga samal ajal ka viskasid nalja ning ruumis oli tore meeleolu. Varjutasin tudengit, kes valis kommunikatsioonisuuna ning neil on vähe kontrolltööd, aga tihti on iseseisvad tööd, mida tuleb õigeaegselt esitada ning suulisi eksameid on palju. Varjutatav ütles, et gümnaasium ja ülikool on tema jaoks nagu öö ja päev. Ülikoolis suhtutakse tudengitesse teistmoodi ning iseseisvust on palju rohkem. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala on väga lai ning annab väga suure teadmiste põhja, mida saab ükskõik kuhu edasi kanda.

Kindlasti soovitan minna varjutama, kui pole veel jõudnud ja on huvi mõne eriala vastu, sest siis saab paremini aru, millega seal tegeletakse, küsida otse küsimusi inimeselt, kes on selle tee juba läbi käinud. Tulevikus ei ole enam nii võõras uude kohta õppima minna ning pole ka ebameeldivaid üllatusi, sest oled juba asjadega paremini kursis.

Kohviharjumused Tamme Gümnaasiumi õpilaste ja õpetajate seas

Mia Maria Tomingas & Emma Elise Neier

Kas olete märganud, et nii õpilased kui ka õpetajad kõnnivad koridoris pidevalt vastu, kohvitass või -tops käes? Kohvi joomine on eriti gümnaasistide seas muutunud väga populaarseks. Eelkõige juuakse seda just kofeiini pärast, millel on turgutav mõju. Keskmiselt juuakse 1-2 tassi päevas, kuid tihti kipub see arv päeva jooksul suurem olema. Nimelt on kohvi mõju üsna lühiajaline ning pärast mõnda tundi tekib energianappus ja tekib tunne, et oleks aeg uuesti kohvi juua. Praegusel ajal on levinud magusainete, nt siirupite lisamine kohvi sisse, mis omakorda suurendab kohvi tarbimist just maitse pärast. Leidub ka neid, kes asendavad kohvi muude kofeiinialikatega, nt energijookidega. Samuti leidub ka neid, kes tarvitavad mõlemat vaheldumisi.

Igaühel on omad harjumused kohvi juues ning just see pärast tegime Tamme Gümnaasiumi õpilaste hulgas statistikat, millised klassid tarbivad enim kohvi ning millised vähem. Noppisime ka õpetajate seast välja kõige suuremad kohvijoojad ning ka need õpetajad, kes kohvi üldse ei tarbi. Koostasime küsimustiku, kus küsisime kohviharjumuste kohta ning jagasime igas klassis välja 3 küsimustikku.

Meie statistika järgi joovad kõige rohkem kohvi 11ndad klassid ja kõige vähem 12ndad klassid. Suunapõhiselt joovad kõige rohkem KU-kesed ja TE-kesed. Kõige vähem joovad kohvi IT-kesed. Õpilaste seas on kõige populaarsem *latte*-kohv ning kohe järel ka *cappuccino*. Arvatust rohkem on õpilaste seas tarbimisel ka must kohv. Tulid välja ka mõned huvitavad eelistused, nt must kohv kohupiimaga, külm kohv, “kõik peale liri kohvi”. Tuletades meelde meie viimast esindajat Eurovisoonil, tuli välja ka *espresso macchiato*. Põnevateks lisanditeks osutusid mesi, karamellisiirup ja paljuski suhkur.

Põhjused, miks õpilased kohvi ei joo, on suuremas osas maitse pärast. Toodi välja ka kõrvalmõjud, ajakulu ning väide, et energiat saab ka toidust. Kõige huvitavamaks põhjuseks osutus kohvi imelik lõhn. Alternatiivide tarvitajaid on üllatavalt vähe. Peamiselt tarvitatakse energijooke, nt Red Bull ja Nocco. Mõned üksikud tõid välja ka vitamiinijoogid, karastusjoogid ning kakao. Poolte küsitletavate seast kajastus ka see, et koolis käimine on suurendanud nende kohvijoomist.

Õpetajatega on asi üsna üksluine. Enamus joovad keskmiselt 1-3 tassi päevas ning nende jaoks on see juba rohkem harjumus. Uurisime välja, kes on meie koolis kõige suuremad kohvijoojad ning kes sellest pigem hoiduvad. Mõlemast äärmusest suutsime leida kolm õpetajat, kellega vestlesime veidi pikemalt, uurides nende harjumusi, põhjuseid jne.

Õpetajate seast on meie koolis kõige suuremad

kohvijoojad Helle-Mari Märtsen, Aivar Meldre ja Maarika Mõts. Helle-Mariga intervjuud tehes tuli välja, et ta joob sama palju kohvi, kui tal tunde on, ning sellest on välja kujunenud ka harjumus, et tal oleks kuum jook kogu aeg käepärast. Vabadel päevadel joob Helle-Mari ainult ühe tassi kohvi päevas ning haigena olles jääb kohv hoopis tagaplaanile ning asemele tuleb tee. Helle-Mari eelistus on must kohv, kuid suvel tõmbab teda rohkem *cappuccino*. Huvitaval kombel võtab Helle-Mari tanklast ainult *flat white*’i, sest kui juba osta, siis osta midagi uhkemat. Alternatiividena joob ta kord kuus ka suhkruvaba Red Bulli.

Tuleb välja, et bioloogiaõpetaja Aivar elatub kohvist, nimelt joob ta 2-5 tassi päevas ning see sõltub päeva raskusest. Aivari endi sõnul on tal dopamiini vahendusel tekkinud sõltuvus. Aivar tarvitab ainult süsimusta kohvi ning enne trenni võtab ta lausa kofeiinitableti, et kiirelt energiat saada.

Maarika on nende kahe kõrval üsna keskpärane. Ta joob 3 tassi päevas ning ainult masinast tulnud *cappuccino*’t. Maarika joob kohvi maitse pärast ning huvitaval kombel üritab ta hommikul kodust välja tulla ilma kohvi joomata ja õhtuti enne kella üheksat on tema viimane tass päeva jooksul.

Õpetajaid, kes kohvi üldse ei tarvita, on meie koolis vaid käputäis. Väikse puurimise ja uurimise peale saime teada, et absoluutsed eemalehoidjad on Roosie Rõõmusaar, Mathias Mõttus ja Marvin Laidna. Roosie vastus oli üsna lihtne ja konkreetne. Nimelt Roosile meeldib väga kohvi lõhn, kuid maitse on talle vastu. Selle asemel joob ta palju teed ning kofeiini alternatiiviks joob ta tihti tavalist Coca-Colat. Teiseks eristujaks on ajalooõpetaja Marvin, kelle tungiv soov on teistest eristuda ning kohvi joomine üleüldiselt on tema jaoks liiga kliše. Endi sõnul on Marvin minevikus joonud kohvi regulaarselt, kuid ajapikku leidis, et see on mõttetu ajakulu, millest ei saa otsest elamust. Alternatiive kofeiinile Marvin ei tarbi, tema on suur veejooja. Vahest harva joob *latte*’t, kuid sedagi lisaks suurele piimakogusele suhkruga.

Pikemalt saime vestelda Mathiasega, kellega jõudis jutt kohvijoomisest elektroonikani. Mathias on enamjaolt “veemees”. Kohvi joob ta üliharva üritustel ning ainult tõrvmusta kohvi. Endi sõnul pole ta küll kohvigurmaan, kuid juues tunneb alati ära hapu oa ning kvaliteetse masinakohvi. Põhjuseid, miks Mathias enamjaolt ikkagi kohvi ei joo, on mitmeid. Mathias tahab hoida eksklusiivsustunnet, ei taha kohvijoomist devalveerida, kofeiin mõjub ärevust tekitavalt ning Mathias jaoks pole igapäevaseks tarbimiseks vajadust. Alternatiive joob ta sama harva kui kohvi, näiteks kakaod või energijooke kord kuus.

Teatrimaailma võlud

Liisa Pae

Kas Eesti oleks üldse Eesti, kui ei oleks teatrit? Vanemuine, Endla, Ugala, Estonia, Draama, Noorsoo ja mis kõik veel! Aga on üks suur probleem! Aastal 2024 oli meie teatrites uuslavastusi lausa 285 ja terves repertuaaris 730. Endale õiget valida on nii raske: miljon tegurit, mis selle valimise juurde lähevad, aga õiget ikka ei leia. Mida teha, mida teha? Ärge muretsege, natukene saan aidata.

HOIATUS: Järgnevad arvustused ei ole kriitika kellegi/millegi vastu. Tamme Lehe toimetust austab ja toetab Eesti kultuuri ja teatrielu. Me ei sunni kedagi teatrisse minema.

“Palavik” - Vanemuine

Autor ja lavastusdramaturg Priit Põldma. Lavastaja Tiit Palu. Kunstnik Pille Jänes. Originaalmuusika autor Astra Irene Susi (Endla). Valguskunstnik Margus Vaigur (Endla). Videokunstnik Juho Porila.

Osades Andres Mähar, Rasmus Kaljujärv (Eesti Draamateater), Lena Barbara Luhse, Kristin Prits, Aivar Tommingas, Rasmus Vendel, Priit Strandberg.

Mõeldes draamalavastustele võime neid hulgaliselt välja tuua pea iga Eesti teatri repertuaarist. Tänavusel hooajal on Vanemuisel arvatavasti üks kõige uhkemaid tükke septembris esietendunud “Palavik”. See on kütkestav ja mõtlemapanev lavastus, mis keskendub kahele Eesti Wabariigi aegsele kunstigeeniusele: Nikolai Triik ja Konrad Mägi. Mõlemad mehed olid aktiivsed 20. sajandi esimeses pooles ning nende elud keerlesid ümber Pallase kunstikooli. See jutustab loo meestest, kellel olid unistused. Kuidas suutis aga Vanemuise selle lavale tuua?

Tükk algab tulevikus, 1940, kui Nikolai Triiki (Andres Mähar) on omamoodi poeetiliselt kujutatud hulluseisundis. See on aeg täis raskust, kurbust ja lootuse kadu. Mägi on antud hetkeks juba ammu surnud ja leiame alkoholiga võitleva Triigi meenutamast koos veedetud aastaid. Antud algus annab meile hea ülevaate lõpust, kuid jätab teatud salapära ja müstika, pannes vaataja edasist ootama. Peagi liigume ajas tagasi ja jõuame Mägi ja Triigi kohtumiseni, kus ootused aina kasvavad, nii publikus kui ka lava peal.

Kuigi kavalehte lugedes võib tunduda, et tüki keskmes on Konrad Mägi (Rasmus Kaljujärv), siis maailma parimat peaasarolli täitmist ja näitlejameisterlikkust võib oodata Mäharilt. Tema tegelaskuju võib leida pea igast stseenist ning teksti lõppu võibki ootama jääda. Andres Mähar krooniti ka 2024. aastal Eesti parimaks meesnäitlejaks ning seda põhjusega. Mähar on oma pika karjääri jooksul publikut iga oma tükiga aina rohkem üllatanud, eriti just tekstiga. Tal on oma viis tuua välja tekste, mis su endaga kaasa haaravad. Mähar ei lõpeta vaid paari repliigiga, vaid on tõeline sõnademees. Iga kord, kui oled leidnud iseendale vajaliku hingepausi ja valmis silmi korra pilgutama, käib kahuripauk ning mees on jälle platsis. Tema sõnad ei väsita, need viivad kaasa ja tekivad ka kõige suurema teatrivihaga inimeses huvikillu. See on lüürika, see on puhas taevas, mis viib sind ühest stseenist teise ise seda märkamatagi.

Kuid hukka ei saa mõista ka Rasmus Kaljujärve esitlust. Ta suudab, ta jaksab ja teab, kuidas panna publik ainult oma pilguga mõttesse. Pannes need kaks meest lava peale kokku, on justkui teatraalse lahingu avapauk. See haarab sind jalust

ja jätab suu ammuli. Etenduse pikkus enam ei väsita, see hoiab sind vangis ja mitte vastu tahtmist. Koostöös nende, ülejäänud trupi ja lavataguse tiimiga on Vanemuises valminud midagi pühalikku.

Jah, lavastus on pikk. Võib tekkida hirm, et see pole sulle ja eks see ole omamoodi tõsi. Iga asi ei ole kõigile, kuid silmaringi avamine on alati väärt proovimist. Teater annab inimesele suurepärase viisi õppida uusi asju ja seostada neid vana teadmistega läbi meelelahutuse. Vanemuine on seda juba aastakümneid teinud ja jätkab endiselt samas vaimus. Pole põhjust kohe ei öelda.

Kes kopeerib keda?

Eesti teatrimaastikul on on läbi aastate erinevad teatrid ja näitetrupid lavastanud samu lavastusi korduvalt. Viimase paari aasta jooksul olen seda aga aina rohkem tähele pannud. Siinkohal ongi sobiv rääkida Endla ja Vanemuise “Nukumajadest”. Norra näitekirjaniku Henrik Ibseni “Nukumaja” (tõlkinud Henrik Sepamaa) on Eesti lavalaudadel esinenud ka varem, kuid 2024. aastal nägime nähtust, kus vaid nädalase vahega esietendus sama tükk nii Pärnus Endlas kui ka Tartus Vanemuises. Tükk tundub algselt kui jõuluaegne imedemaa, kus on perfektne pere oma rikkuse ja uhkusega. Kuidas on aga sellises kontekstis välja toodud naise ja mehe rolle?

“Nukumaja” - Vanemuine

Lavastaja, muusikaline kujundaja ja valguskunstnik: Hendrik Toompere sen (Eesti Draamateater). Kunstnik: Elisa Sinisalu. Valguskunstniku assistent: Imbi Mälk. Inspitsient: Meelis Hansing.

Osades: Maarja Johanna Mägi, Andres Mähar, Ragne Pekarev, Margus Jaanovits, Aivar Tommingas ja Külli Saldre.

Ideaalseid naise ja mehe rolle on kujutatud lavadel palju, eriti just rikas tugev mees ja kaitset vajav õrn naine. Vanemuine on pannud lavastusele juurde kaasaegsemaid elemente, mis võivad küll kohati tunduda kui tükki edendavad tegurid, kuid kokkuvõttes rõõvib midagi.

Peasas olev võrratu Maarja Johanna Mägi suudab publiku endaga alguses küll kaasa haarata, kuid tasapisi kaob võlu. Teemat on raske jälgida ja probleemkohad soorollidega, mis nõudsid kajastust, lendasid täielikult peast mööda. Iga uus stseen on kui vaev. Infot tuleb, kuid pusletükk justkui ei sobituks ülejäänuga. On võlu, on lootust, on iha ja armu, kuid iga sõna rõõvib seda mõtet aina rohkem.

Meisterlik lavakujundus ja suured nimed annavad lootust, kuid Vanemuise versioon kuulsast tükist on jäänud paljudele segaseks ja poolikuks. Näitlemine on tugev, tunne on tugev, kuid seda kokku panna on peaaegu et võimatu.

“Nukumaja” - Endla

Lavastaja: Laura Jaanhold. Kunstnik: Illimar Vihmar. Videokunstnik: Mikk-Mait Kivi. Valguskujundaja: Karmen Tellisaar. Muusikaline kujundaja: Feliks Kütt. Koreograaf: Rauno Zubko.

Osades: Liis Karpov, Märt Avandi, Karl-Andreas Kalmet, Karin Tammaru, Meelis Rämmeld, Lii Tedre, Maarit Juhkamsoo (Endla Noortestuudio) ja laste hääled: Herman Vihmar, Iris Karpov, Even Nestor.

Endla teatri versioonist ei oodanud ma alguses midagi head. Olin Vanemuise tükis pettunud, kuid soovisin anda veel vii-

mase võimaluse. See oli mu elu üks parimaid otsuseid. Kuna tekst on sama, siis võib tunduda, et sellest on raske midagi uut ja uhkemat teha. Minnes vaatama aga lavastust, leiame hoopis vastupidise. Liis Karpov võib küll näitlemisega kohati alla jääda Vanemuise nimedele, kuid tunnet toob ta lavale kahekordselt. Iga sõna, iga liigutus, iga viimne kui lootusekild, mis ta ette kandis, tahtis pisara tuua vaataja silmi. Karpov on võtnud oma tapva pilgu ja koos lavaga selle teinud veelgi surmavaks.

Lavastajate erinevus on selge. Endlas on mindud traditsioonilisema pildi juurde, mis hoiab tükki rohkem vaos ning annab publikule võimaluse tõelist mõtet paremini seedida.

Rohkem tuleb välja see, kui palju võib naist vaevata kodu, lapsed ja ootused olla perfektne. See mõte poeb südamesse ja hoiab veel nädalaid peale tüki nägemist sinust hoolega kinni. Antud konservatiivsemad mõtted on endiselt suudetud välja tuua mitte liialt südant lõhestavalt, vaid pigem jõudu andvalt. Tekib lootus ja soov ise midagi teha.

Siiski saab öelda, et “Nukumaja” tekst pole loodud meile kõigile. Seda on raske jälgida, kuid sellest olenemata on see Ibseni kuulsaim tükki. Kui Vanemuine võttis ette kaasaegsema versiooni, siis Endla säilitas minevikku. Oma asi, mis sind haigutama või ahhetama paneb.

“Palavik”

Agnes Kuura

Kriiksuv ajamasin on kuuri nurgast välja toodud. See teeb valju häält ja paneb vastu, sest teab, et selline tagasivaade pole loomulik. Me ei saa kunagi teada, mis päriselt juhtus. Me ei saa siseneda reaalsesse möödunud aega, vaid näeme hoopis viirastusi, mis palavikuhaiget kimbutavad. Hüppame ühest hetkest teise ja lõpetame seal, kus sai kõik alguse.

Vanemuise väikeses majas esietendus 20. septembril lavastaja Tiit Palu ja lavastusdramaturgi Priit Põldma tükki “Palavik”. See on lavastus Konrad Mäest, kuid jutustatuna tema sõbra Nikolai Triigi silmade läbi. Mingis mõttes mängibki see välja kui Triigi fantaasia, mis põhineb küll faktidel, aga on saanud laia kujutlusvõime tõttu endale oma hinge. Fantaasia see igatahes on, kuid rõõmust pakatava muinasjutu asemel näeme midagi halli ja jahedat. Istume kui kõrgel rahnu otsas ja vaatame tormist merd. Ilm on ära, aga olla on rahulik. Olemine on jälk, kuid samas mujal pole parem. Vahel on valus, aga siis tuleb lootus, et kunagi ehk pole.

Lavastuse kõige erksamaks värviks jääb pidevalt edasi kingitud kollased nartsissid. Need lilled sümboliseerivad loomingu- ja inspiratsiooni, teadlikkust ja eneserefleksiooni, andestust ja elujõudu ning teades seda võin öelda, et need lilled ilmuvad just täiuslikel hetkedel. Need märgivad ära uued algused ja pöörded ning ilmuvad kui hoiatavad lipud, et midagi on tulekul.

Kunstnik Konrad Mäe kehastab siin Rasmus Kaljujärvi ja seda märkimisväärselt tabavalt. Stseenis, kus Mägi poseerib Triigi tehtud portree jaoks, on tema olek Mäele uskumatult sarnane. Nikolai Triiki mängib Andres Mähar, keda on lust vaadata ka kõige südantlõhestavama stseeni ajal. Tema näitemängu taga on puhas kunst, mis mõjub nii ehedalt ja kaudselt, et tunned talle kaasa igal sammul. Kaljujärve ja Mähariga liituvad laval ka Lena Barbara Luhse, Kristin Prits, Aivar Tommingas, Rasmus Vendel ja Priit Strandberg. Kõik näitlejad sobivad oma rollidesse valatult hästi. Neid on rõõm laval näha ja nende omavaheline sünergia tekitab minus tahtmise vaadata vähemalt viis hooaega sarja, mis selle lavastuse üksikutel stseenidel põhineb. Tahaksin näha veel tegelaste kooliaega, nende seiklusi ja tunnete keeriseid. Olgugi et kõik on fantaasia.

Meile jäävad siiski mingid faktid. Nikolai Triik oli samuti kunstnik ning ka Konrad Mägi sõber ja mõttekaaslane. Kahjuks pole tema nimi ajalukku rajutatud sugugi mitte sama tugevalt kui Konrad Mägi oma. Mõlemad on poodiumil, kuid ainult ühel saab olla esikoht. Nad on täis tundeid, mis neist igas suunas välja lendavad, ning välja mängitud saavad ka kõige varjatumad tagamõtted. “Palavik” näitab meile nende rõõme, muresid ja hirme, suur osa neist seotud nende elumõttega.

Nikolai Triik kartis kaduda. Üks asi on kaduda kunstnikuna peale oma surma, kuid sellest veel hirmsam on kaduda oma elualal. Ta mõtles, et ehk peale ta surma hakatakse tema väärtust mõistma. Kriitikud näeksid ta andekust ning inimesed oskaksid teda rohkem hinnata. Vahest siis kahetseksid, et varem teda ei märganud. Seda, mis peale surma saab, ei saa aga keegi teada. Pole võimalik teada, mida inimesed räägivad sinust ruumis, kus sind pole ja niisamuti ei saa me teada, kes tulevad me matustele, mida nad seal räägivad ja mis lood jäävad peale meid veel kestma.

“Palavik” mängib surma ümber üsna palju. Eeskätt on fookuses Konrad Mägi surm, kuid me ei saagi teada, kuidas ta täpselt suri, sest lihtsalt öelduna sellest ei taheta rääkida. Miks rääkida traagilisest lõpust, kui saab rääkida kõigest muust? Me näeme teda kunstikoolis õppimas ja enda kunstikooli asutamas. Ta reisib mööda Euroopat ringi, kaob oma maalidesse ning selle kõrval võitleb oma põletava eksistentsiaalsusega. Temas on tuli, mis põleb eredalt, ta on igal pool korraga ning kui näiliselt kõik on olemas, siis temas lööb välja tormiline paranoia, mis ei anna olla. Ta põleb läbi ning temast saavad vaid hõõguvad sõed, mille ümber räägitakse sellest, mis oli.

Elulood lõpevad surmaga, see lugu lõpeb aga algusega. Konrad Mägi ja Nikolai Triik, kaks vana sõpra, Ahvenamaa looduse keskel maalimas. Hing on rahul ja meelel pole nende omavaheline konkurents, vaid nauditakse seda õnnist hetke, mis neile antud on. See on esimene kord kui Mägi on maalimise korralikult ette võtnud. Veel olulisemalt on see üks väheseid hetki, kui need kaks tegelast siiralt õnnelikud tunduvad olevad. Nad on kaks võrdset sõpra ja Eesti kõrgkultuuri edendajat. Hallid pilved on kadunud ja meri on vaibunud. Õnnelike ja uhketena kaovad nad koos valgusesse ning nõnda jõuab see rännak lõpule.

Milleks meile see haridus?

Anonüümne Vares

Kooli koridorides ringi käies pole ebatavaline kuulda mõne väsinud õpilase kaebusi kindla õppeaine osas. Kultuuriklassi õpilased tunnevad tihtipeale ahastust, astudes vastu füüsika kontrolltöödele ning tehnoloogiaklassi õpilased ei mõista, mispärast neil seda muusika ajalugu teada on vaja. Üldjuhul ma kaasõpilaste väljenduslikest kurtmistest suuresti välja ei tee, kuid viimasel ajal olen tajunud laiemat negatiivset hoiakut koolis käimise vastu. Võib-olla on see tingitud asjaolust, et praegusel aastaajal on õues hämar nii kooli minnes kui ka sealt tulles, või sellest, et kooliaastasse sisseelamisperiood on juba kaugel seljataga, kuid olenemata selle suhtumise põhjustest, soovin teile meelde tuletada, miks me üldse õppima peaksime.

Mille nimel õppida?

Kui Sokrates näeks, kuidas tänapäeval suhtutakse haridusse, hakkaks ta kas naerma või hoopis nutma. On kurb tõdeda, et enamik inimesi näeb hariduses vaid materiaalsel väärtust: inimene ei omanda enam mitte teadmisi, vaid mingisuguse kraadi või lõputunnistuse, et seda uhkusega töödandjale näidata ja öelda: “Näe, ma olen õppeasutuses kauem vastu pidanud kui teised, järelikult olen mina parim valik.” Õpilased ei õpi matemaatikat tulenevalt huvist või soovist seda paremini mõista, vaid lihtsalt selleks, et lõpueksam läbida. Selline suhtumine haridusse ei tooda mitte haritud inimesi, vaid roboteid, kes on 12+ aastat koolis distsipliini õppinud.

Samas ei ole olukord lootusetu – on selge, et eestlased väärtustavad haridust. Eestis on haruldane leida kedagi, kellel on jäänud põhiharidus omandamata. Ka ajaloost on näha, et paljud Eesti haritlased seisid selle eest, et meil oleks võimalik omandada emakeelne haridus ja hoida elus kultuuripärandit, isegi kui see soov oli vastuolus toleaege riigikorraga. Meil on privileeg omandada kõrgharidust emakeeles. Õppimiskohustus tahetakse tõsta 18. eluaastani, mis viitab taaskord sellele, et me eestlastena siiski väärtustame haridust. Kuidas on siis võimalik, et me ühiskondlikul tasemel hoiame haridust nii kirklikult pjedestaa-lil, kuid üksikisikutena ei näe sellel suuremat väärtust kui lõputunnistusel? Eesti on küll haridustaseme poolest edetabelite tipus, kuid soov targaks saada on õpilastel kuhugi kadunud.

Õppimine hinnete nimel on suur kannatus vähese saagi nimel. Ennastjuhtiva õppija tunnis räägitakse kümnendikele ikka ja jälle, et õppimine tuleb teha enda jaoks huvitavaks ja õppida ei tohi kohe kindlasti mitte hinnete pärast, kuid see pidev moraali korrutamine mõjub justkui manitusena ning tegelik idee läheb jutluse käigus kaduma. Kui lähtuda õppimisest vaid hinnetest või soovist gümnaasium lõpetada, jääb koolis käimine teisejärguliseks tegevuseks – sellise õpilase eesmärk koolis käies on sealt võimalikult kiiresti lahkuda. Selline mõtteviis minule kõrvaltvaatajana tundub lausa totakas. Miks peaks keegi nägema tohutut vaeva koha nimel suure konkurentsiga gümnaasiumis, olema piisavalt privilegeeritud, et sinna päriselt sisse saa-

da, ja siis veetma kõik need kolm aastat seal pingutades mitte selle nimel, et targaks saada, vaid selleks, et sealt pääseda? Seda mõttelaadi põhjendatakse vahel sooviga jätkata õpet mõnes mainekas ülikoolis, kuid ka see õigustus jääb minu silmis nõrgaks. Õppimine on kasulik, kuid kasu nimel õppimine pole tõhus strateegia.

Hea põhi on ülikooliks tarvilik, kuid selle omandamine ei pea olema vaid häda ja vaev. Kutsun teid üles õppima tulenevalt huvist ja soovist saada haritlaseks. Õppimine on lõbus, kui see pakub huvi ning on tingitud soovist end arendada. Selline õppimine ei ole tingimata lihtne, kuid see on kindlasti põnev. Kui eesmärk on eneseareng, hakkab vähehaaval kujunema üks haruldane oskus: leida midagi huvitavat ka õppeainetes, mis esmapilgul eriti meelepärased ei tundu. See on keeruline ning nõuab süvenemist, aga see on võimalik ning kinnitan, et tulemus on proovimist väärt.

Gümnaasium teeb õpilasest (potentsiaalse) haritlase

Erinevus gümnaasiumi- ja kutseõppe vahel on see, et gümnaasiumi õppekava annab edasi tugeva akadeemilise üldhariduse põhja, mida kutsekoolist ei saa. Gümnaasiumiõpilasest võib saada haritlane ehk laialdaselt haritud inimene. Kõik spetsialistid ei ole laialdaselt haritud – see on ilmselge, kui vaadata lihttöölisi, kuid seda on näha ka paljude kõrgharitud inimeste seas: insenerid, õpetajad ja isegi arstid ei ole tingimata haritlased. Religiooniteadlane Marju Lepajõe on öelnud, et haritlase üks oskusi on ajalooline kuulmine ehk ta suudab näha laiemat maailmapilti ning seostada seda ka minevikuga. Ajalooline kuulmine on oskus, mis kujuneb tavaliselt välja alles zondates eluaastates (kui üldse) ning selle eelduseks on laialdasel teadmised. Tamme Gümnaasium annab imelise võimaluse nende eelteadmiste omandamiseks.

Ilma teadmisteta mõelda ei ole võimalik. See tarkusetera on põhjus, miks haritlasel on vaja tunda maailma. Haritlane on samaaegselt nii matemaatik, ajaloolane, kirjanik, geograaf ... kui ka mõtleja. Filosoof Alan Watts on esitanud idee, et ka suursuguseim mõtleja vajab välist mõtteai-net. Ainuüksi arenenud loogilisest mõtlemisest ei piisa, kui ei ole millestki mõelda. Ma võin ju olla väga hea järelduste tegemises, aga kui mul puuduvad teadmised, siis mul ei ole midagi järeldada. Kuigi mõned õppeained võivad näida esmapilgul kasutud, peituvad neis kindlasti mingid teadmised, mis avardavad inimese mõttemaailma mitmel moel.

Enesearengust tulenev rahulolu on suurim õnn, mida inimene võib tunda. Pingutus, mis on tehtud usu ja kindla eesmärgiga, tasub end alati ära. Haritud inimest on ka väga hea kuulata. Vahe heal ja väga heal õpetajal on see, et väga hea õpetaja on haritlane – kui oraator räägib oma valdkonnast, tundub kuulajale, nagu ta seejuures räägiks ka kõigest muust. Selleks aga peab hea kõnekunstnik paraku käima nii füüsika- kui ka muusikatunnis ning ta ei tee seda vastumeelselt.

Kes on *cool girl* ja miks me temast räägime?

Anonüümne õpilane

Esimest korda kuulsin väljendit *cool girl* David Fincheri filmis "Gone Girl". Mõnegi jaoks tuttavas mõnoloogis juhib peategelane tähelepanu sellele, kuidas naised end meeste jaoks muudavad. Nad suruvad end kasti, et olla meelepärane. Nad peavad olema ilusad, targad ja naljakad ning armastama samu asju, mis ta peikale meeldivad. Lahedad tüdrukud on mõistvad, nad ei saa kunagi pahaseks ja on kõige osas leplikud. See on ülim kompliment ja parim, mis naine olla saab.

Mõni kasutab seda väljendit just naiste solvamiseks. *Cool girl* irooniliselt öelduna on hale ja liiga püüdlük. Tihti kasutatakse selle solvangu tegemiseks aga sõna *pick me* ehk siis tüdruk, kelle peamine eesmärk on saada poistelt võimalikult palju tähelepanu ja kes enamus ajast käitubki selle pälvimise nimel. See sõna tuleb üles eriti rääkides noortest tüdrukutest ja mitte ei loobi seda kõige rohkem ringi mehed, vaid just teised naised. Milleks selline maha tegemine? Kui on tunne, et inimesel on maailmapilt segamini ja ta läheb tähelepanu nimel üle piiri, siis tema häbistamise asemel, võiks sekkuda mõistvamalt. Ju tal on mure, mis teda nii käituma paneb.

Minnes aga toredama definitsiooni juurde, siis *cool girl* on äge tüdruk, kes ei pea isegi proovima, et inimestele meeldida. Temas on midagi, mis ta massist eraldab, aga seda ainult parimas mõttes. Sa vaatad ta postitusi ja sa oleksid nagu Pinterestis või äkki tal polegi sotsiaalmeediat ning sa imetled teda veidi selle eest.

Nüüd tuleb mängu aga see, et kõigi jaoks on erinevad asjad ägedad. Minu jaoks on kõige lähedamad Instagrami profiilid need, millel on üle neljakümne postituse. Ei ole midagi parata, et mulle avaldab muljet see, et keegi on kureerinud endale esteetiliselt feedi, mida vaadates silm puhkab. Muidugi oleks ju tore, kui ma ei omistaks väärtust sellistele asjadele ja kindlasti mitmed inimesed ei tee seda, aga mina olen kahjuks sinna auku langenud, et mind väga huvitab, mida inimesed minu profiili vaadates arvavad ja selle tõttu vaatan ma ka teiste omi teise pilguga.

Mul on enda meelest hea maitse, aga ma ei tee seda enda meelest piisavalt nähtavaks. Käin riides

üsna tavapäraselt ja vahel tahaks inimestele järele hüüda: "Oodake, palun vaadake mu Pinterestit!". Mul on alateadlik soov tõestada teistele, et mul on hea maitse, et ma tean ka seda bändi, käin ka nendel pidudel ja mul on lähedad sõbrad. See, et ma olen äge, peab olema teistel näos. Ainult siis saan ma ka seda uskuda.

Parim koht kontrollida seda, milline ma tundun, ongi just sotsiaalmeedia. Seal näevad kõik just neid osi mu elust, mida ma tahan, et nad näeks. Kahjuks selline katsumus inimeste arvamust minust kontrollida mulle palju head juurde ei too. Ma mõtlen liiga kaua, mis laul mu *story* taustal olla võiks. Liiga palju energiat läheb minu katsumusele olla *indie*, *niche*, esoteeriline, veidi *if you know you know*, aga seda nii, et keegi ei arva, et ma olen imelik.

Kinnisidee sellega, millised nad teistele tunduvad, on üsna levinud mure noorte seas. Mitte ainult ei karda nad olla teiste arvates nõmedad ja veidrad, vaid neil on ka soov olla teiste poolt imetletud. On see siis edevus või inimlik soov kuhugi kuuluda? Kõigile ju meeldib olla tahetud, olla kutsutud ja kaasatud. Aga mitte keegi ei taha olla selle inimese sõber, kes tahab meeletult kõigile meeldida. Pärilselt lahe inimene ei mõtleks kunagi, mida teised temast arvavad, sest ta on enesekindel kellena ta on. Ometi ju me kõik mõtleme nendele asjadele ning vahest kui rohkem inimesi teadvustaks endale, et me pole oma enese kriitilisuses ja teadlikkuses üksi, siis puruneks see ideeal, keda me *cool girl*iks peame ja kes me soovime olla.

Oma kõige paremad sõbrad olen leidnud, siis kui ma ei proovinud. Sel suvel kui istusin sõbra suvisel aiapeol, sattusin rääkima inimestega, kellega varasemalt vaid veidi tuttav olin. Ma palju nende kohta ei teadnud ja tõenäoliselt ei oleks ma neid peale seda kunagi uuesti kohanud. Sellepärast oli pinget muljet avaldada tunduvalt väiksem. Ma olin mina ise või siis midagi selle lähedast. Nemad olid siiralt ehtsad ja just sellised inimesed mulle kõige rohkem meeldivad. Polnud sõnade ümber keerutamist, et peita seda, mida nad päriselt mõtlesid ning koos me saime pidada sisukaid vestluseid ja otseloomulikult tohutult palju nalja. Olime me lähedad? Kes see seda enam mäletab.

Tamme horoskoop

Käes on aeg, mil tunned, et oled valmis puhkama, aga sul on vaja veel tuhat asjaajamist kaelast ära saada. Palju on tegemist, kõik soovivad midagi, aga aega on vähe ning selle kõige keskel tahaksid vaid, et keegi head nõu annaks. Selleks meil see rubriik ongi! Võta kaasa, mis soovid, kõik muu jäta selja taha.

Kuulsad Amburid

♥ Triinu Palo	♥ Tõnis Eelma
♥ Marili Uluots	♥ Merike Reiljan
♥ Marko Kuura	♥ Bella Hadid
♥ Mait Samuel	♥ Eleonor Laas
♥ Eneli Liblik	♥ Hiie Lee Posti

Jäär

Kui on talveaeg, päike ei meelita meid. Pilved puhtad pole kõik - ei taha haarata neid. Tuleb mõnus ilm, kuid mere-randa ei lähe. Veidi ringi käid, kuni lumememme sa näed. Sulle paar lugu ta pajatab. Kuulata siis hoolikalt, sest sellist võimalust enam ei esi-ne.

Kaljukits

Taevast keerleb keerleb lund, kuid kas tule värv su mälestustes on tuhmunud? Kuidas on lood lume värviga? Vahet peaksid võtma pintsliid kätte ja need värvid lõuendile tõmbama.

Kaksikud

Soodsad pakkumised ja lühiajalised kampaaniad kõidavad su tähelepanu, kuid ära lase end haneeks tõmmata. Tõelise üllatuse osaliseks saad siis, kui on aeg jõulupuu alla vaadata. See niidab su jalust (pole muruniiduk) (kui just on) (ma tegelikult ei teagi, mis seal olla võib).

Ambur

Taas sajab valget lund väljas (see on päris ilus) ja toas on ehted haljal puul (mõnel muul puul võib ka, ära lase end kasti panna), kumab küünlavalgus (või siis LED-tuled) ja rõõmu algus saab peagi lauluks laste suul.

Veevalaja

No näed siis, äkki nii ongi hea, kui praegu on lumi. Ja jäljed, jäljed las puhub tuul. Sellele laulule ma tegelikult juba viitasin, aga see meeldib mulle väga, nii et keegi ei saa mind peatada.

Kaalud

Piparkoogist kitsekest sul kahjuks pole. Samas teda pole nagu otseselt vaja ka. Ma ei tea, miks ma sellest kitsekest üldse rääkima hakkasin. Piparkoogist kitsi pole ju olemaski. Kindlasti juhtub sinuga midagi head ja tore-dat ning me võime selle kitseloo unustada.

Vähk

Esimene lumelärtsak teeb mõtlikuks. Iga lumehelbeke on ju nii ilus, eriline ja hell. See on ekstra tund und koolipäeval, kirjandi hinne viis, viimane parkimiskoht just sulle. Su hommikutes on uus sära, maailm hõiskab su ümber ja soovid täituvad kui jõuluimed.

Lõvi

Üle lume lagedale viib sind rõõmus talvetee. Ole ettevaatlik! On sul ikka talverehvid all? On ikka? Oled sa kindel? Kui sa sõidad valede rehvidega, siis sa oled lihtsalt vastutustundetu.

Skorpion

Jälle kõnnid mööda rada, ikka aina vaatad taha. Korjad kokku jäljed üksikud, mis maha jäänd. Ma soovin sulle selles edu. Eks ta veidi melanhoolne olla või, aga samas vahel on vajalik vaadata tagasi, et saaks minna edasi.

Kalad

Homme sajab lund ja kui ei saja, siis sa lugesid seda ennustust lihtsalt valed päeval. Pole hullu, küll tuleb kord see õige päev, mil kõik klapib. Näen seda juba lähenemas, see võib olla kasvõi homme. Kui just mitte ühehomme või päev peale seda.

Sõnn

Küsimused. Mõistatused. Just sellised, mis vaevavad meie pead ja ei taha järele anda. Iga kord, kui suled oma silmad, kajab sul peas suur lahendust vajav müsteerium. Kes elab metsa sees? Kes elab paksu metsa sees? Sinu ülesanne on leida vastus ja mitte see klassikiline vastus, mille peale ma ka tuleks, vaid siin on midagi palju enam teoksil.

Neitsi

Põhjapõdrad, kaelas kuljused, on iidse saani ees. Kahjuks pole seda saani meie kooli juurde kuhugi parkida, sest kõik parkimiskohad on võetud. Kurb meel, kuid lohutuseks on väike tassike teed. Mine vaid söök-lasse.

Meemid

Õpetajate ütlused

Nele Mäemuru

See funktsioon käib
põrgust ka läbi ja tuleb
teisel pool välja.

Aleksandr Kirpu

Kõik, mis on kole, ei
pruugi olla odav.

Aleksandr Kirpu

Kui vaenlane tuleb, tee
talle rabarberilehtedest
smuutit.

Marko Kuura

What is a sõir?

Maret Kuura

Need pole asustatud
saared...
nagu Muhu.

Mait Samuel

Ma ütleks, et see
on nagu *skill issue*.

Maarika Mõts

I'm too old for
that shit.

Järgmises numbris:

- Intervjuu õpetajaga
- Minu 5am club
- Noorkotkastest ja kodutütardest
- Vinge sportlane
- Märgatud Tammes

Tulevased üritused:

- 7.01 mälumäng
- 14.01 Tõnis Lehe ja Erik Moora loeng abiturientidele
- 14.01 raamatuklubi (Laura Marshall „Kolm väikest valet“)
- 15.01 filmiklubi („Donnie Brasco“)
- 21.01 investeerimisloeng
- 26.01 eesti keele proovieksam
- 11.02 teadusvõistlus „Nupp nokib“
- 12.02 sõbrapäeva tähistamine
- 13.02 iseseisva õppe päev